

ACTIVITATEA ȘTIINȚIFICĂ A INSTITUTULUI DE ARHEOLOGIE DIN IAȘI ÎN ANUL 2010

Autoevaluarea Institutului de Arheologie din Iași în anul 2010 a evidențiat un progres important, mai ales în ceea ce privește calitatea activităților desfășurate, dar și în diversitatea programelor și proiectelor coordonate de către membrii Institutului.

Au fost încheiate 10 teme de cercetare prevăzute în Programele științifice derulate de Institut. Mai sunt în desfășurare șapte teme de cercetare și s-au propus 12 noi teme începând cu anul 2011.

Institutul de Arheologie din Iași a fost organizator sau co-organizator a șapte manifestări științifice internaționale în anul 2010, dintre care remarcăm colocviul internațional de epigrafie și istorie cu tema „*Die Außenbeziehungen pontischer und kleinasiatischer Städte in hellenistischer und römischer Zeit*”, ale cărui lucrări s-au desfășurat în perioada 20–25 septembrie 2010 la Constanța și București. Cercetătorii din instituția noastră au prezentat 24 de comunicări științifice la simpozioane și congrese internaționale. Au fost organizate șase manifestări științifice cu caracter național, iar cercetătorii din cadrul Institutului au prezentat 70 de comunicări și conferințe în diferite centre științifice din țară, organizatoare de manifestări cu acoperire națională.

În decursul anului 2010 au fost câștigate noi granturi CNCISIS, Resurse Umane; unul de tip TE (director Dr. G. Bodi) și altul PD (director Dr. D. Aparaschivei). Din descărcările de sarcină arheologică și consultații de specialitate oferite cu prilejul diferitelor lucrări desfășurate pe teritoriului municipiului Iași sau în județ, au fost obținute cinci contracte extrabugetare.

Institutul de Arheologie din Iași este implicat, sub egida Academiei Române-Filiala Iași, ca partener 2, în Proiectul cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007–2013, Axa prioritară 1 „Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”, Domeniul major de intervenție 1.5 „Programe doctorale și postdoctorale în sprijinul cercetării”. Titlul proiectului este „Științele socio-umaniste în contextul evoluției globalizate–dezvoltarea și implementarea programului de studii și cercetare postdoctorale”, Contract: POSDRU 89/1.5/S/61104, iar Institutul nostru coordonează activitate a șapte bursieri, până în acest moment.

I. SITUAȚIA PERSONALULUI DE CERCETARE

În anul 2010, limitarea angajărilor și a promovărilor din întreg sectorul bugetar a afectat negativ și instituția noastră, în sensul în care nu s-au putut angaja noi cercetători pentru posturile deficitare sau nu au putut fi avansați unii dintre arheologii care îndeplinesc toate criteriile de performanță.

II. PROGRAME ȘI TEME DE CERCETARE

În anul 2010, conform Planului de cercetare al Institutului de Arheologie Iași, au fost încheiate 10 teme de cercetare, după cum urmează:

- *Sistem informatic geografic pentru modelarea Atlasului geografic al spațiului carpato-nistrean*, Programul *Civilizații preistorice în spațiul carpato-dunărean* (responsabil de temă: Dr. V. Chirica, 1/2 normă);
- *Enciclopedia culturii Cucuteni*, Programul *Civilizații preistorice în spațiul carpato-dunărean* (responsabil de temă: Dr. D. Monah; membri în colectiv Dr. M. Lazarovici, Dr. G. Bodi);
- *Spiritualitatea comunităților Noua din spațiul carpato-nistrean, ilustrată de riturile funerare*, Programul *Civilizații preistorice în spațiul carpato-dunărean* (responsabil de temă: Dr. L. Dascălu);

- *Geți și alogeni în spațiul carpato-nistrean (sec. II a. Chr. – II p. Chr.)*, Programul *Evoluția societății traco-geto-dacice din spațiul carpato-danubiano-pontic până la începutul secolului al II-lea d. Hr.* (responsabil de temă: Dr. S. Sanie; membri în colectiv: Dr. C. Chiriac, Dr. L. Munteanu, Dr. A. Opaîț, Dr. A. Rubel);
- *Scythia și Scythia Minor în inscripții din alte regiuni ale lumii grecești și romane (până în secolul al III-lea p. Chr.)*, în cadrul Programului *Evoluția societății traco-geto-dacice din spațiul carpato-danubiano-pontic până la începutul secolului al II-lea d. Hr.* (responsabil de temă: Dr. V. Cojocaru);
- *Moneda în așezările Daciei romane*, Programul *Romanizare, migratori și culturi în mileniul I d.Hr.* (responsabil de temă: Drd. L. Munteanu);
- *Corpus-ul descoperirilor romane în Dacia răsăriteană (exceptând teritoriile incluse în Imperiul Roman)*, Programul *Romanizare, migratori și culturi în mileniul I d.Hr.* (responsabilii de tema: Dr. I. Ioniță (1/2 normă), Dr. S. Sanie (pensionat) și Dr. V. Mihailescu-Bîrliba (1/2 normă));
- *Informații sigilografice inedite privind viața politică, socială și economică la Dunărea de Jos în secolele IV–XI*, Programul *Romanizare, migratori și culturi în mileniul I d.Hr.* (responsabil de temă: Dr. C. Chiriac);
- *Evoluția agriculturii la est de Carpați în perioada medievală*, Programul *Civilizația medievală rurală și urbană românească la est de Carpați în secolele XII–XVII* (responsabil de temă: Drd. G. A. Bilavschi);
- *Tratatul de Istoria românilor*, vol. III, Programul *Civilizația medievală rurală și urbană românească la est de Carpați în secolele XII–XVII* (responsabil de temă: Prof. Dr. V. Spinei).

Noile teme propuse și aprobate pentru următoarea perioadă sunt:

- *Depozite și tezaure din cultura Cucuteni*, Programul *Civilizații preistorice în spațiul carpato-dunărean*, (responsabil de temă: Dr. D. Monah, perioada 2011–2013);
- *Modele teoretice și aplicații practice în studiul structurilor socio-economice preistorice de pe teritoriul României*, Programul *Civilizații preistorice în spațiul carpato-dunărean*, (responsabil de temă: Dr. G. Bodi, perioada 2011–2014);
- *Unele aspecte ale activităților economice ale comunităților Noua din spațiul est-carpatic. Meșteșugul prelucrării materiilor dure animale*, din Programul *Civilizații preistorice în spațiul carpato-dunărean*, (responsabil de temă: Dr. L. Dascălu, perioada 2011–2013);
- *Instituția proxeniei în spațiul pontic*, Programul *Lumea nord-vest pontică și contactele acesteia cu alte regiuni ale oikumenei în perioada greco-romană*, (responsabil de temă: Dr. V. Cojocaru, perioada: 2011–2014);
- *Importuri de vin și ulei de măsline la Dunărea de Jos. Un studiu de caz: Libida și Histria (sec. I a. Ch. – III p. Ch.)*, Programul *Lumea nord-vest pontică și contactele acesteia cu alte regiuni ale oikumenei în perioada greco-romană* (responsabil de temă: Dr. A. Opaîț, perioada 2011–2014);
- *Moneda romană republicană și imperială la est de Carpați*, Programul *Romanizare, migratori și culturi în mileniul I d.Hr.*, (responsabil de temă: L. Munteanu, perioada: 2011–2014);
- *Dinamica locuirii umane în zona de contact a Câmpiei Moldovei cu Podișul Central Moldovenesc în secolele II–IV d.Hr.* Programul *Romanizare, migratori și culturi în mileniul I d.Hr.*, (responsabil de temă: Dr. I. Ioniță, perioada 2011–2012);
- *Germania lui Tacitus și religia germanilor*, Programul *Romanizare, migratori și culturi în mileniul I d.Hr.*, (responsabil de temă: Dr. A. Rubel, perioada 2011–2013);
- *Viața creștină la Dunărea de Jos ilustrată prin descoperiri arheologice inedite (sec. IV–XIII)*, Programul *Romanizare, migratori și culturi în mileniul I d.Hr.*, (responsabil de temă: Dr. C. Chiriac ; Prof. Dr. D.Gh. Teodor, perioada 2011–2013);
- *Aspecte ale sistemului urbanistic din Scythia Minor. Studii de caz: Ibida (Slava Rusă, jud. Tulcea) și Noviodunum (Isaccea, jud. Tulcea)*, Programul *Romanizare, migratori și culturi în mileniul I d.Hr.*, (responsabil de temă: Dr. D. Aparaschivei, perioada 2011–2013);
- *Evoluția instrumentarului agricol și a tehnicilor de producție cerealiere și influența lor asupra economiei și societății medievale românești din spațiul carpato-nistrean*, Programul: *Civilizația medievală rurală și urbană românească la est de Carpați în secolele XII–XVII*, (responsabil de temă: G. A. Bilavschi, perioada: 2011–2013);

- *Viața profesională din estul Europei oglindită în circulația cruciulițelor pectorale în secolele XI–XIII: Civilizația medievală rurală și urbană românească la est de Carpați în secolele XII–XVII*, (responsabil de temă: Prof. Dr. V. Spinei, perioada: 2011–2012).

III. CERCETĂRI ARHEOLOGICE DE TEREN (CAMPANIA 2010) ȘI PRELUCRAREA MATERIALULUI ARHEOLOGIC

1. Șantiere arheologice sistematice

- Dr. C.-M. Lazarovici, șantierul Ruginoasa, jud. Iași (iulie 2010)
- Dr. A. Opaț, șantierul Slava Rusă-Ibida, jud. Iași (august 2010)
- Dr. A. Opaț, șantierul Jurilovca-Argamum, jud. Tulcea (septembrie 2010)
- Dr. D. Aparaschivei, șantierul Slava Rusă-Ibida (iulie 2010)
- Dr. D. Aparaschivei, șantierul Isaccea-Noviodunum, jud. Tulcea (august 2010)
- Drd. G. Bilavschi, șantierul Isaccea- Noviodunum, jud. Tulcea (august 2010)
- Dr. A. Rubel, șantierul Slava Rusă – Ibida, jud. Tulcea (iulie 2010)
- Dr. C.-M. Lazarovici, șantierul Icold, jud. Cluj (martie 2010)
- Dr. C.-M. Lazarovici, șantierul Cheile Turzii – Peștera Ungurească, jud. Cluj, (august 2010)

2. Șantiere arheologice de salvare

- Drd. C. Asăvoaie, Centura de ocolire a municipiului Iași – varianta sud, km. 5+840 – km. 14 (cu colectiv de cercetare de la Complexul Muzeal Moldova Iași);
- Drd. C. Asăvoaie, săpăturile preventive de la S.C. Textila S.A. – Iași;
- Drd. C. Hriban, Membru în colectivul de cercetare arheologică Centura de ocolire a municipiului Iași – varianta sud, km. 5+840 – km. 14;
- Drd. C. Hriban – săpături de salvare la „Balciu – La Moară” (j. Iași, c. Miroslava), conducător dr. Mădălin Văleanu CP I (CMN Moldova);
- Drd. C. Hriban – cercetare de teren: identificare/localizare punct vf. Ponoare – Dealul Uricani (RAJI vol. I, p.238, pct.XLVI.10.C), (s. Uricani, c. Miroslava, j. Iași), în colaborare cu dr. Mădălin Văleanu CP I (CMN Molodova), 24 martie 2010;
- Drd. C. Hriban – cercetare de teren: identificare/localizare punct Între Lunca Cetățuții și Dumbrava (RAJI vol I, p.81, pct. XIII.3.D), (s. Dumbrava, c. Ciurea, j. Iași), 24 octombrie 2010;
- Drd. C. Hriban – cercetare de teren: dealul Nucului (s. Balciu, c. Miroslava, j. Iași), 16 august 2010;

3. Prelucrarea materialului arheologic

- Dr. G. Bodi – prelucrarea materialului arheologic ceramic provenit din siturile 1. Mihoveni – „Cahla Morii” (Șcheia, jud. Suceava), 2. Fetești – „La Schit” (Adâncata, jud. Suceava), 3. Preutești – „Haltă” (Preutești, jud. Suceava), 4. Ruginoasa – „Dealul Drăghici” (Ruginoasa, jud. Iași), 5. Hoisești – „La Pod” (Dumești, jud. Iași), 6. Scânteia – „Dealul Bodești” (Scânteia, jud. Iași), 7. Cârliși – „Aldești” (Filipești, jud. Bacău), 8. Mărgineni (Trebeș) – „Cetățuia” (Mărgineni, jud. Bacău), 9. Poduri – „Dealul Ghindaru” (Poduri, jud. Bacău), 10. Târgu Ocna – „Podei” (Târgu Ocna, jud. Bacău), 11. Fulgeriș – „La trei cireși” (Pînțești, jud. Bacău) în vederea efectuării de analize asupra pigmentilor de pictură;
- Dr. C. Chiriac – prelucrarea materialului arheologic din așezarea fortificată romană târzie de la (L)Ibida, Slava-Rusă, jud Tulcea;
- Dr. L. Dascălu – materiale prelucrate, aflate în colecția Muzeului Botoșani, provenind din săpăturile efectuate în așezarea culturii Noua de la Crasnaleuca;
- Dr. D. Aparaschivei – prelucrarea materialului arheologic de tip „small finds” de la Slava Rusă-Ibida, jud. Tulcea ;
- Dr. C.-M. Lazarovici, – prelucrarea materialelor arheologice provenind din siturile Ruginoasa, Scânteia, jud. Iași și Cheile Turzii, jud. Cluj;
- Dr. I. Ioniță – prelucrarea materialelor arheologice romane din colecțiile Institutului de Arheologie din Iași și ale Muzeului județean Botoșani;

- Dr. V. Mihailescu-Bîrliba – prelucrarea materialului arheologic din Cultura Tumulilor Carpatici (Braniște, Gura Secului și Târzia) și responsabil și gestionar al *Colecției Numismatice* a institutului (preluarea, curățirea, conservarea, identificarea, evaluarea și inventarierea monedelor și obiectelor prețioase, provenite din cercetările membrilor institutului, din donații, achiziții etc.);
- Dr. D. Monah – prelucrarea materialelor arheologice provenind din săpăturile din tell-ul calcolitic Poduri-Dealul Ghindaru, jud. Bacău;
- Dr. A. Opaț – prelucrare de material ceramic la muzeul arheologic Sf. Gheorghe, muzeul arheologic Galați, Complexul muzeal „Palatul Culturii” Iași, muzeul arheologic Caransebeș, muzeul arheologic Reșița, muzeul arheologic Piatra Neamț, Institutul de Arheologie – București;
- Dr. R. Popovici – prelucrarea materialului ceramic provenit de la Borniș, pct. Obârșia, jud. Neamț;
- Prof. Dr. V. Spinei – prelucrarea materialului arheologic medieval de la Bârlad.

IV. MANIFESTĂRI ȘTIINȚIFICE ORGANIZATE DE CĂTRE MEMBRI AI INSTITUTULUI

A. Internaționale

- V. Cojocaru, Colocviul internațional de epigrafie și istorie cu tema „*Die Außenbeziehungen pontischer und kleinasiatischer Städte in hellenistischer und römischer Zeit*”, (în colaborare cu Dr. L. Buzoianu și Prof. Dr. Ch. Schuler), Constanța-București/România, 20–25 septembrie 2010;
- Gh. Lazarovici, C.-M. Lazarovici, *Session B35. Temples and Sanctuaries from PPN to Copper Age. Type, Content and Functionality*, sesiune organizată în cadrul *16-th Annual Meeting. The European Association of Archaeologists. 1st – 5th September 2010*, The Hague-The Netherlands;
- V. Chirica, G. Bodi (org.), Simpozionul *Arta antropomorfă feminină în preistoria spațiului carpato-nistrean*, Iași, 22 iulie 2010;
- D. Aparaschivei, G.A. Bilavschi et alii. “*Ziua porților deschise la Cetatea Noviodunum*” organizat de: Institutul de Cercetări Eco-Muzeale Tulcea, Institutul de Arheologie Iași, University of Cambridge, University College of London, University of Southampton, Muzeul Brăilei, Muzeul de Arheologie “Callatis” Mangalia, Muzeul Național de Istorie a României și Primăria Isaccea, 20–21 august 2010;
- A. Rubel, F. Solomon, C. Topor: *Deutsch-rumänische Tagung / Simpozion germano-român 130 Jahre deutsch-rumänische diplomatische Beziehungen (1880–2010) 130 ani de relații diplomatice germano-române (1880–2010)*, Iași, 29 septembrie – 3 octombrie 2010;
- A. Rubel, *Simpozion internațional: „Bekanntnis zur Aufklärung”*, Iași, 8 octombrie 2010;
- Gh. Dumitroaia, D. Monah, D. Nicola *Colocviul internațional Cucuteni. Religie și Artă*, Complexul Muzeal Județean Neamț/Centru Internațional de Cercetare a Culturii Cucuteni Piatra Neamț și Institutul de Arheologie Iași, Piatra Neamț 19–20 noiembrie 2010.

B. Naționale

- C. Chiriac, D. Aparaschivei, A. Opaț, A. Rubel, L. Munteanu et alii, *Ziua Poților deschise la (L)Ibida*”, 28–29 august 2010 (în colaborare cu ICEM Tulcea, Universitatea „Al. I. Cuza” Iași);
- V. Cojocaru, T. Diaconescu, Sesiunea de comunicări *Studiile clasice: unitate în diversitate*, Iași, 28 aprilie 2010;
- V. Cojocaru, M. Paraschiv C. Tărnăuceanu, Simpozion omagial cu prilejul aniversării a 150 de ani de la întemeierea Universității „Al. I. Cuza” *Antichitatea și moștenirea ei spirituală*, Iași, 29 octombrie 2010;
- I. Ioniță, M. Mamalaucă, Sesiunea Națională de comunicări științifice Bârlad (21–22 mai 2010);
- C.-M., Lazarovici, A. Rubel, *Seminarul de etnoreligie "Idei, credințe, simboluri" cu tema "Sanctuare naturale. Ritualuri în sanctuare"*, Iași, 22 aprilie 2010;
- V. Spinei, V. Mihailescu Bîrliba, Sesiuni de comunicări științifice bilunare în cadrul Institutului de Arheologie Iași.

V. PARTICIPĂRI LA MANIFESTĂRI ȘTIINȚIFICE

A. Internaționale

- D. Aparaschivei, *La storiografia romena e straniera riguardo al problema di urbanizzazione sul Basso Danubio*, Colloquio internazionale romeno-italiano, Iași, mai 2010;
- D. Aparaschivei, G.A. Bilavschi, ghidaje de specialitate la manifestarea internațională „Ziua Poților deschise la Noviodunum”, 21 august 2010 (în colaborare cu ICEM Tulcea, Muzeul Mangalia, UCL Londra, University of Nottingham);
- D. Paraschiv, M. Mocanu, C. Chiriac, (*L*)*Ibida – Précisions chronologiques et stratigraphiques*, comunicare susținută la cea de-a 35 aniversare a muzeului de Etnografie din Tutrankan, (Bulgaria), 22–23 octombrie 2009;
- V. Chirica, C.-M. Văleanu, C.-V. Chirica, *Imaginea femeii în arta preistorică: oranta*, la Simpozionul Internațional *Arta antropomorfă feminină în preistoria spațiului carpato-nistean*, Iași, 21–22 iulie 2010;
- V. Chirica, *Elemente de artă religioasă în sanctuarele Paleoliticului superior*, la Simpozionul Național de Etnoreligie *Idei, credință, simboluri (Sanctuare naturale; Ritualuri în sanctuare)*, Iași, aprilie 2010;
- V. Cojocaru, *Die Außenbeziehungen der griechischen Städte der nördlichen Schwarzmeerküste in hellenistischer und römischer Zeit auf Grundlage der epigraphischen Quellen*, pe 22 septembrie, în cadrul colocviului româno-german de epigrafie și istorie cu tema „Die Außenbeziehungen pontischer und kleinasiatischer Städte in hellenistischer und römischer Zeit”;
- Măruia L., Micle D., Török-Oance M., Lazarovici Gh., C.-M. Lazarovici, Smadu-Vlad L., Stavila A., Bolcu L., *Archaeological geomorphology and geomorphography. Case study on Cucutenian sites from Ruginoasa and Scânteia, Iași County, Romania*, comunicare prezentată la *XXXVIII Annual Conference on Computer Applications and Quantitative Methods in Archaeology, Granada, Spain, 6–9 april 2010*, p. 60;
- Ionescu C., Hoeck V., Ghergari L., Simon V., Precup C., Lazarovici M., Lazarovici Gh., *Characterization of the Copper Age ceramics of the Cucuteni-Tripolye culture (Ruginoasa, Romania)*, comunicare prezentată la *20th Meeting of IMA (International Mineralogical Association), Budapest, 21–27 August 2010, Acta Mineralogica-Petrographica Abstract series, 6 (CD)*, p. 109;
- Gh. Lazarovici, C.-M. Lazarovici, *Session B35. Temples and Sanctuaries from PPN to Copper Age. Type, Content and Functionality*, în *Abstracts. 16-th Annual Meeting. The European Association of Archaeologists. 1st–5th September 2010, The Hague-The Netherlands*, p. 158,
- C.-M. Lazarovici, *Domestic sanctuaries in Cucuteni-Tripolye Civilization*”, în *Abstracts. 16-th Annual Meeting. The European Association of Archaeologists. 1st–5th September 2010, The Hague-The Netherlands*, p. 160–16;
- D. Monah, *L’approvisionnement en sel des tribus chalcolithiques sédentaires et des tribus des steppes du Nord de la Mer Noire*; la simpozionul *Salz und Gold: die Rolle des Salzes im prähistorischen Europa*, 30 Sept.– 4 Oct., 2010, Provadia, Bulgaria;
- L. Munteanu, *Coin Finds in the Military Settlements of Roman Dacia*, la *Convegno La numismatica per l’archeologia, l’archeologia per la numismatica*, Accademia di Romania, Roma, 4 – 5 giugno 2010 (5 giugno 2010, Museo dei Fori Imperiali);
- L. Munteanu, *Some Remarks Concerning the Gold Coins with the Legend ‘ΚΟΣΩΝ’*, *Proceedings of the “XIV International Numismatic Congress”*, Glasgow, 2010;
- A. Opaïț, Colocviul internațional organizat de Institutului de Studii Sud-Est Europene-comunicarea: *Amphorae of Dr 24 similis type in the central Aegean area Chios-Erythrai-Kyme*, București, 14 mai 2010;
- A. Opaïț, Al 27-lea congres internațional *Rei Cretariae Romanae Fautores*, Belgrad, Serbia (19–26 septembrie 2010) – comunicarea *Rare amphora finds in the city and territory of [L]Ibida (1st–6th centuries AD)*;
- A. Poruciuc, *Balkanismen heute – Internationale Konferenz, September 3–5*. Comunicarea *A new view on the Latin origin of Romanian sat, Aromanian fsat and Albanian fshat*, Österreichische Akademie der Wissenschaften/ Institut für Romanistik, septembrie, 2010, Viena;

- A. Poruciuc, International Conference *Constructions of Identity*. Comunicare și conducere a unei mese rotunde intitulată *Traditional culture and / as identity*, octombrie 2010, Cluj-Napoca, Universitatea „Babes-Bolyai”;
- A. Poruciuc, Simpozionul internațional de lingvistică, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”, Academia Română Comunicarea: „Rom. *burta* și rom. *bort* ca vechi germanisme”, noiembrie 2010;
- A. Rubel, *Zur ökonomischen und fiskalischen Bedeutung des Bosporus in byzantinischer Zeit* Viena, Simpozion: In Poseidons Realm XV, Byzantium at Sea: Innovation and Tradition. 19–21 februarie 2010;
- A. Rubel, *Neue Ausgrabungen in (L)Ibida/Slava Rusa*, Universität Konstanz, Germania, 10 septembrie 2010;
- A. Rubel, *Archäologie in Rumänien: Die Dobrukscha*, Clubul-Rotary-Radolfzell, Germania, 14 septembrie 2010;
- A. Rubel, *Persönliche Frömmigkeit und religiöses Erlebnis. Griechische Heilulte*, Hamburg, Germania Simpozion „Persönliche Frömmigkeit”, 25–27 noiembrie 2010;
- V. Spinei, *Priorități privind protecția monumentelor*, Academia de Știință a Republicii Moldova, Chișinău, 15 octombrie 2010;
- V. Spinei, *Coordonate privind evoluția așezărilor urbane medievale din sud-estul Moldovei*, Orheiul Vechi, 16 octombrie 2010.

B. Naționale

- D. Aparaschivei, Prezentarea volumului *Studia Antiqua et Medievalia*, Ed. Academiei Române, 2009, 486 p., Institutul de Arheologie Iași, 14 ianuarie 2010;
- D. Aparaschivei, *Participarea Institutului de Arheologie din Iași la campaniile arheologice din anul 2009. Cercetările arheologice de la Ibida (Slava Rusă, jud. Tulcea). Sector X. Campania 2010*, Institutul de Arheologie din Iași, 24 mai 2010;
- D. Aparaschivei, G. Bilavschî, *Participarea Institutului de Arheologie din Iași la campaniile arheologice din anul 2009. Cercetările arheologice de la Noviodunum (Isaccea, jud. Tulcea). Sector Curtină S-E*, Institutul de Arheologie din Iași, 24 mai 2010;
- D. Aparaschivei, *Cercetările arheologice de la Ibida (Slava Rusă, jud. Tulcea). Sector X. Campania 2010*, Sesiunea Națională de Rapoarte Arheologice, Suceava, 27–29 mai 2010;
- D. Aparaschivei, G. Bilavschî, *Cercetările arheologice de la Noviodunum (Isaccea, jud. Tulcea). Sector Curtină S-E*, Sesiunea Națională de Rapoarte Arheologice, Suceava, 27–29 mai 2010;
- D. Aparaschivei, *Medicii civili din provincia Moesia Inferior*, Institutul de Arheologie din Iași, 8 noiembrie 2010;
- D. Aparaschivei, *Originea cuvintelor trac, get și dac*, Sesiunea de conferințe *De la traco-daci la români*, organizată de Muzeul Literaturii Române, Casa Pogor, Iași, 2 martie 2010;
- C. Asăvoaie, *Cultură și „ostășie” în Moldova anilor ’30–40 ai celui de-al XX-lea veac după Hristos*, la Simpozionul „România de la Trianon la Viena”, în cadrul „Zilelor Culturale ale Bârladului”, Bârlad, 16 mai 2010;
- C. Asăvoaie *Curțile domnești de la Vaslui. Dileme cu răspunsuri în construcția bisericească*, la Sesiunea anuală a Complexului Muzeal Județean Neamț, Piatra Neamț, 19–20 noiembrie 2010;
- C. Asăvoaie I. Asăvoaie, *Urme târzii de apărare medievală la Iași*, la Simpozionul Național „Monumentul. Tradiție și viitor”, ediția a XII-a, Iași, 13–17 octombrie 2010;
- C. Asăvoaie, B. Minea, *Simbioză militar-religioasă la Iași în perioada medievală*, la Simpozionul Național „Monumentul. Tradiție și viitor”, ediția a XII-a, Iași, 13–17 octombrie 2010;
- C. Asăvoaie B. Minea, *Opinii privitoare la Programul de Stat Salvagardarea Patrimoniului Cultural Național al Republicii Moldova. Domenii: patrimoniu imobil, patrimoniu mobil și patrimoniu imaterial*, Institutul de Arheologie Iași, 3 martie 2010;
- C. Asăvoaie L. Chiriac, V. Cojocar, *Șantierul arheologic Curțile Domnești din Vaslui – privire retrospectivă*, la Sesiunea anuală de comunicări a Muzeului județean „Stefan cel Mare” Vaslui, 19–20 noiembrie 2010;

- C. Asăvoaie D. Lepădatu, *Rolul și evoluția trepidului ceramic din Evul Mediu până în prezent*, la Sesiunea anuală de comunicări a Muzeului Județean „Stefan cel Mare” Vaslui, 19–20 noiembrie 2010;
- C. Asăvoaie, *Dezbaterea Societății de Relații Internaționale „Est-Democrația”, Curajul de a înfrunta tirania. Revolta studenților ieșeni în februarie 1987*, Muzeul Literaturii Române Iași, 27 mai 2010;
- C. Asăvoaie Vernisajul expoziției „35 de ani de arheologie vasluiană” organizată de Muzeul Județean „Stefan cel Mare” Vaslui, 19 noiembrie 2010;
- G.A. Bilavschî, *Considerente referitoare la evoluția topoarelor medievale timpurii din spațiul est-carpatic, bazate pe cercetări europene recente*, la Sesiunea națională de comunicări științifice organizată de Muzeul de Istorie și Arheologie din Piatra Neamț din 19–20 noiembrie 2010;
- N. Buzgar, G. Bodi, A. Buzatu, *Studiu Raman și XRD al pigmentului negru de pe ceramica cucuteniană*, prezentată în cadrul Simpozionului Național de Arheometrie, București, 28–29 octombrie;
- C. Chiriac, *Sigilii romane și bizantine recent descoperite în Dobrogea*, comunicare la Institutul de Arheologie Iași, 14 ianuarie 2010;
- C. Chiriac, *Mărturii creștine inedite din Dobrogea (secolele III–XII)* comunicare susținută la Univ. „Al. I. Cuza”, Facultatea de Istorie, Centrul de studii clasice și creștine, 15 ianuarie 2010;
- C. Chiriac, *Semnificația unor sigilii romane recent descoperite în Dobrogea (secolele II–IV)* comunicare la Institutul de Arheologie Iași, noiembrie 2010;
- C. Chiriac, *Trei sigilii, trei monarhi, trei destine nefericite (secolele VI–XIII)*, Univ. „Al. I. Cuza”, Facultatea de Istorie, Centrul de studii clasice și creștine, decembrie 2010;
- D. Paraschiv, C. Chiriac, M. Mocanu, *Cercetările arheologice de la Ibida (Slava Rusă, jud. Tulcea). Sector Curtină G și Turn 8. Campania 2009*, mai 2010;
- C. Chiriac, S. Boțan, *Vase de sticlă descoperite la (L)Ibida*, comunicare la sesiunea Pontica la Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, (octombrie 2010);
- V. Chirica, *Sanctuarele Paleoliticului superior european*, la Sesiunea științifică anuală a Universității „M. Kogălniceanu”, 21–22 mai 2010;
- V. Chirica, *Civilizații preistorice în spațiul carpato-nistrean*, la Sesiunea Brigăzii 15 Mecanizate-Iași, consacrată Zilei Armatei Române, 25 oct. 2010;
- V. Cojocaru, *Inscripția greacă de la Dragomirna*, pe 26 februarie 2010, Centrul de Studii Clasice și Creștine al Facultății de Istorie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași, în colaborare cu Institutul de Arheologie și Societatea de Studii Clasice;
- V. Cojocaru, *Interferențe greco-scitice ca reflecție a circulației monetare la marginea stepei*, pe 28 aprilie, Societatea de studii clasice din România – Iași, în colaborare cu Institutul de Arheologie și Catedra de Limbi clasice, Italiană, Spaniolă a Universității „Al. I. Cuza”;
- V. Cojocaru, *Limba inscripțiilor grecești din orașele de la nordul Mării Negre în secolele VI a. Chr. – III p. Chr.*, pe 22 octombrie, în cadrul unei ședințe organizate de Catedra de Limbi Clasice, Italiană și Spaniolă a Universității „Al. I. Cuza”;
- V. Cojocaru, *Relațiile externe ale orașelor nord-pontice în epoca elenistică și romană*, pe 29 octombrie, în cadrul simpozionului omagial cu prilejul aniversării a 150 de ani de la întemeierea Universității „Al. I. Cuza”, organizat de Catedra de Limbi Clasice, Italiană și Spaniolă, în colaborare cu Filiala Iași a Societății de Studii Clasice din România;
- L. Dascălu, *Fișe pentru o bază de date a poziției scheletelor din mormintele Noua*, Institutul de Arheologie Iași, 25 noiembrie 2010;
- C. Hriban, *Sabia persecuției. Fragmente din arheologia unei imagini culturale*, comunicare susținută la Institutul de Arheologie Iași, 6 mai 2010;
- C. Hriban, *Comune fără steme – Steme fără comune. Probleme actuale de heraldică teritorială*, comunicare susținută în cadrul celui de-al XV-lea Congres Național de Genealogie și Heraldică, Iași, 13–15 mai 2010;
- I. Ioniță, *Necropola sarmatică din secolele II–III d. Hr. de la Pogorăști (com. Răusenii, jud. Botoșani) și problema importurilor de produse romane la triburile sarmatice din Câmpia Moldovei*. Comunicare susținută la simpozionul organizat la Muzeul „Vasile Pârvan” din Bârlad, 21–22 mai 2010;

- C.-M. Lazarovici, Prezentarea volumului: Senica Țurcanu, *Industria litică cioplită din neoliticul României*, Editura Universității "Alexandru Ioan Cuza" Iași, 2009, 283 pagini, 45 de figuri, 38 planșe, 39 tabele, în colecția *Bibliotheca Archaeologica Iassiensis XXI*, ediderunt Victor Spinei et Vasile Chirica, comunicare prezentată în februarie la Institutul de Arheologie Iași;
- C.-M. Lazarovici, G. Trnka, Gh. Lazarovici, *Surse de materii prime preistorice pentru utilajul litic cioplit*, comunicare prezentată pe 4.03. 2010 la Institutul de Arheologie Iași ;
- C.-M. Lazarovici, Gh. Lazarovici, *Prospecțiuni magnetice și alte analize interdisciplinare în situl de la Iclod (cultura Zau, grupul Iclod)*, comunicare prezentată pe 5.05. 2010 la Institutul de Arheologie Iași;
- C.-M. Lazarovici, Gh. Lazarovici, *Plastica antropomorfă din așezarea Ruginoasa-Dealul Drăghici*, comunicare prezentată pe 22.07.2010 la Institutul de Arheologie Iași, în cadrul Simpozionului național *Arta antropomorfă feminină în preistoria spațiului carpato-nistrean* ;
- C.-M. Lazarovici, Gh. Lazarovici, *Descoperirile de la Cheile Turzii – Peștera Ungurească: stadiul cercetărilor*, comunicare susținută în cadrul simpozionului *Comori transilvane*, organizat de Muzeul Unirii din Alba Iulia la Ighiu, 9 august 2010 ;
- C.-M. Lazarovici, G. Trnka, Gh. Lazarovici, *Cercetări privind sursele de materii prime preistorice pentru realizarea utilajului litic*, comunicare prezentată la *Simpozionul Național de Arheometrie*, 28–29 octombrie 2010, București (cu rezumat);
- Gh. Lazarovici, C.-M. Lazarovici, Bogdan Constantinescu, *Despre analizele pieselor de aur din Atelierul de bijuterii de la Cheile Turzii – Peștera Ungurească*, comunicare prezentată la *Simpozionul Național de Arheometrie*, 28–29 octombrie 2010, București (cu rezumat);
- Gh. Lazarovici, C.-M. Lazarovici, Dorel Micle, *Ruginoasa – prospectări magnetice*, comunicare prezentată la *Simpozionul Național de Arheometrie*, 28–29 octombrie 2010, București;
- Gh. Lazarovici, C.-M. Lazarovici, *Despre faza A1 a grupelor Ariușd și Cucuteni*, comunicare susținută la Sesiunea anuală a Muzeului Național de Istorie al Carpaților Răsăriteni, Sfântu Gheorghe, 11–12 noiembrie 2010;
- C.-M. Lazarovici, Gh. Lazarovici, *Plastica din așezarea cucuteniană de la Ruginoasa-Dealul Drăghici*, comunicare susținută la Sesiunea anuală a complexului muzeal Neamț, 19–20 noiembrie 2010, Piatra Neamț;
- V. Mihailescu Bîrliba, *Cimitirul tumular de la Gura-Secului, jud. Neamț (secolul IV)*, susținută la Sesiunea Națională *Arheologia mileniului I p. Chr. la Est și Vest de Prut* (Muzeul de Istorie Bârlad, 21–22 mai 2010);
- V. Mihailescu Bîrliba, *Antichitatea târzie în bazinul Prutului*, susținută la Sesiunea Națională *Arheologia mileniului I p. Chr. la Est și Vest de Prut* (Muzeul de Istorie Bârlad, 21–22 mai 2010);
- V. Mihailescu Bîrliba, Prezentare cărții dlui D. Aparaschivei, *Orașele de la Dunărea inferioară: secolele I–III p. Chr.*, Iași, 2010 (susținută la Institutul de Arheologie Iași, martie 2010);
- V. Mihailescu Bîrliba, *Date preliminare despre necropola din secolul IV de la Gura Secului*, susținută la *Sesiunea Națională de Comunicări Științifice Arheologia Mileniului I p. Chr.*, Ploiești, 26–28 august 2010;
- V. Mihailescu Bîrliba, *Gura Secului – Nemțisor (jud. Neamț) – un cimitir din secolul al IV-lea* (susținută la Institutul de Arheologie Iași, martie 2010);
- D. Monah, *Tezaurul religioase Precucuteni și Cucuteni*, colocviul internațional Cucuteni. Religie și Artă, Complexul Muzeal Județean Neamț/Centru Internațional de Cercetare a Culturii Cucuteni Piatra Neamț și Institutul de Arheologie Iași, Piatra Neamț 19–20 noiembrie 2010;
- D. Monah, *Din nou despre orașele Tripolie*, Colocviul internațional „Cucuteni. Religie și artă”, Complexul Muzeal Județean Neamț/Centru Internațional de Cercetare a Culturii Cucuteni Piatra Neamț și Institutul de Arheologie Iași, Piatra Neamț 19–20 noiembrie 2010;
- A. Opaț, Sesiunea Nationala de Rapoarte Arheologice (Editia XLIV, 27–30 mai 2010), comunicarea *Consideratii preliminare privind ceramica romană și romano-bizantină de la (L)Ibida*;
- A. Opaț, Ședința de comunicări științifice, Institutul de Arheologie, comunicarea *Un nou cuptor romano-bizantin de la Argamum*; Iași, 25 mai 2010;
- A. Opaț, Ședința de comunicări științifice, Institutul de Arheologie, comunicarea *Cercetări preliminare asupra ceramicii romano-bizantine de la [L]Ibida (Slava Rusă, jud. Tulcea)*, Iași, 25 mai 2010;

- A. Opaiț, *Raport preliminar asupra cercetărilor amforice întreprinse în muzeele din Sf. Gheorghe și Galați*, Iași, 25 mai 2010;
- A. Opaiț, *Doua amfore de la Budureasca și Cireșanu*, Sesiunea de Comunicări Științifice „Arheologia Mileniului I p. Ch.” – Muzeul de arheologie Prahova, 26–28 august 2010;
- A. Opaiț, *Amfore romane timpurii de la [L]Ibida-Slava Rusă*, Sesiunea de Comunicări Științifice „In Memoriam Constantini Daicoviciu” – Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță, Caransebeș, 30 septembrie–2 Octombrie 2010;
- A. Opaiț, *Ateliere de produs amfore din zona Egeei în perioada romană*, Societatea de Studii Clasice din România-Iași, 2 iunie 2010;
- R. Popovici, *Cahle cu elemente heraldice*, Sesiunea Muzeului de Istorie și Arheologie din Piatra Neamț, 19–20 noiembrie 2010;
- A. Poruciu, Seminarul de etnoreligie. Comunicarea *De la peșteri sacre la sanctuare lobulare și la biserici în plan triconc*, Muzeul Unirii, Institutul de Arheologie, Filiala Academiei Romane – Iași, aprilie 2010;
- A. Rubel, *Ziarul Der Deutsche in Transnistrien între propagandă și utilitate* Simpozion Galați: 5–6 noiembrie 2010;
- A. Rubel, *Sanctuare în lumea germanică și nordică în epoca de fier*, Simpozionul de etnoreligie: *Idei, Credințe, Simboluri*, cu tema „Sanctuare naturale. Ritualuri în sanctuare”. Iași, 22 aprilie 2010;
- A. Rubel, *Despre semnificația economică și fiscală a strămtorilor în perioada bizantină*, Institutul de Arheologie Iași, 8 noiembrie 2010;
- A. Rubel, *Der Deutsche in Transnistrien (Odessa). Un ziar între propaganda nazistă și căutarea identității germane*, Prelegere la Institutul „Al. Philippide” Iași, 2 decembrie 2010;
- A. Rubel, *Evanghelia lui Luca din perspectivă istorică*, Club Rotary Curtea Domnească, Iași, ianuarie 2010;
- V. Spinei, *Raporturile de colaborare dintre arheologii din Iași și Chișinău*, Institutul de Arheologie din Iași, 27 aprilie 2010;
- V. Spinei, *Dacia într-un scurt tratat de geografie din perioada bizantină târzie*, Institutul de Arheologie din Iași, 8 iunie 2010;
- V. Spinei, *Probleme actuale ale istoriografiei românești*, Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” din Iași, 4 octombrie 2010;
- V. Spinei, *Prezentarea unor cronici medievale editate recent de I. Konovalova și M. Rady*, Institutul de Arheologie din Iași, 28 octombrie 2010;
- V. Spinei, *Probleme actuale ale arheologiei medievale*, Universitatea „Al. I. Cuza” Iași, Facultatea de Istorie, 13 noiembrie 2010.

VI. STAGII DE DOCUMENTARE-CERCETARE/BURSE

În afară de deplasarea pentru participarea la sesiuni științifice internaționale și pentru susținerea unor conferințe (13 deplasări pentru opt cercetători în Bulgaria, Serbia, Olanda, Austria, Germania, Ungaria, Olanda, Spania, Republica Moldova), cinci cercetători au călătorit peste hotare, pe cont propriu sau în cadrul schimburilor interacademice, pentru documentarea în biblioteci și arhive (Austria, Israel, Germania).

Dr. Dan Aparaschivei a obținut o bursă de cercetare din partea Fundației Familiei M. Elias, în perioada octombrie–noiembrie 2010, la Viena.

VII. PROGRAME DE CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ (GRANTURI ȘI PROIECTE NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE) ÎN ANUL 2010

În decursul anului 2010, relansarea competiției de granturi naționale CNCISIS a dus la obținerea de către membri ai Institutului a noi astfel de proiecte: unul de tip TE (director Dr. G. Bodi) și altul PD (director Dr. D. Aparaschivei).

Institutul de Arheologie din Iași este implicat, sub egida Academiei Române–Filiala Iași, ca partener 2, în Proiectul cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea

Resurselor Umane 2007–2013, Axa prioritară 1 „Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”, Domeniul major de intervenție 1.5 „Programe doctorale și postdoctorale în sprijinul cercetării”. Titlul proiectului este „Științele socio-umaniste în contextul evoluției globalizate–dezvoltarea și implementarea programului de studii și cercetare postdoctorale”, Contract: POSDRU 89/1.5/S/61104, iar Institutul nostru coordonează activitatea a 7 bursieri, urmând să mai participe încă trei noi bursieri. Menționăm că acest proiect are mai mulți parteneri interni, precum și din Franța, Austria și Germania.

VIII. ACTIVITATEA EDITORIALĂ

În decursul anului 2010 s-au publicat cinci cărți de autor și 15 cărți editate sau coordonate, în cele cinci colecții ale Institutului nostru sau în alte colecții. Au fost tipărite, la Editura Academiei Române, numerele XXXII/2009 și XXXIII/2010 din *Arheologia Moldovei*, revista Institutului de Arheologie din Iași, reușind, astfel, să ajungem la zi cu publicația-fanion a Institutului.

În ceea ce privește studiile, articolele, notele și recenziile științifice, cercetătorii din cadrul instituției noastre au publicat materiale de valoare în reviste de prestigiu din străinătate (28 studii, articole, note și recenzii) sau din țară (68 studii, articole, note și recenzii), dintre care 43 în publicații ale Academiei Române. Cinci studii, în special rapoartele de săpături arheologice, au fost publicate pe internet, în format electronic. În jur de 40 de materiale științifice au fost deja trimise și acceptate spre a fi publicate pentru perioada următoare.

IX. BIBLIOTECA

În cursul anului 2010, au fost înregistrate în inventarul bibliotecii instituției un număr de 651 titluri de cărți, respectiv 230 de titluri primite prin schimb intern și internațional, dintre care un număr de 28 de titluri obținute prin achiziție (cumpărare) și 421 de titluri obținute prin donație din partea familiei Silvia și Dan Gh. Teodor, precum și Șeiva și Silviu Sanie.

De asemenea, în cursul anului 2010, au fost înregistrate în inventarul bibliotecii instituției, un număr de 734 titluri de reviste, respectiv 279 de titluri primite prin schimb intern și internațional și 455 de titluri obținute prin donație din partea familiilor sus menționate.

Au fost expediate aproximativ 278 de colete cu publicațiile instituției la partenerii de schimb externi.

În cursul anului 2010 biblioteca a avut un număr de 250 de cititori și au fost consultate un număr de aproximativ 3650 de publicații.

Cărțile aflate în biblioteca institutului au fost înregistrate electronic, ajungându-se în total la un număr de 10896 de titluri. În urma achiziționării programului Aleph de către Biblioteca Academiei filiala Iași cărțile înregistrate lucrate în programul WinISIS au fost convertite în ALEPH.

X. DISTINCȚII

Lucrarea *Orașele romane de la Dunărea Inferioară (secolele I–III p. Chr.)*, Editura Universității „Al. I. Cuza” Iași, 2010, 390 p., a cercetătorului dr. Dan Aparaschivei, a câștigat **premiul *Clio Auditor*** din cadrul Concursului Național „Cartea de Istorie”, organizat de Jurnalul Național, cu o comisie de evaluare formată din istorici renumiți, membri ai Academiei Române.

XI. LISTA PUBLICAȚIILOR MEMBRILOR INSTITUTULUI ÎN ANUL 2010

Dr. Aparaschivei Dan, CS III (normă întreagă)

- *Orașele romane de la Dunărea Inferioară, secolele I–III p. Chr.*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2010, 390 p;
- *Государственные учреждения в римских городах Нижней Мезии. Статистическое исследование*, în *North and West Black Sea Area during Antiquity and Middle Ages*, Materials of the 11th session of the Joint Ukrainean-Romanian/Romanian-Ukrainean Commissions for History,

Archaeology. Ethnography and Folklore of the National Academy of Sciences of Ukraine and Romanian Academy, edited by S. Bocharov, V. Cojocaru, Simferopol, 2009, p. 81–107;

- *Date istorice și arheologice de la Isaccea – Noviodunum (jud. Tulcea). Rezultate preliminare ale cercetărilor din sector Curtină 1 și 2*, în *ArhMold*, XXXII, 2009, p. 183–396; (în colab cu Bilavski, G.);
- *Cercetările arheologice de la (L?)Ibida (Slava Rusă, jud. Tulcea), Sector X (campania 2008) (I)*, în *ArhMold*, XXXII, 2009, p. 167–182;
- *Activitatea științifică a Institutului de Arheologie din Iași în anul 2008*, în *ArhMold*, XXXII, 2009, p. 383–396;
- *Raport arheologic. Slava Rusă (Ibida), Sector X*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România, Campania 2009*, București, 2010, p. 174–176;
- *Raport arheologic. Isaccea (Noviodunum), Curtina S–E*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România, Campania 2009*, București, 2010, p. 78–79; (în colab cu Bilavski, G.);
- *Activitatea științifică a Institutului de Arheologie din Iași în anul 2009*, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 377–392;
- (rec.), L. Buzoianu, M. Bărbulescu, *Albești. Monografii arheologice., I*, Constanța, 2008, în *Classica et Christina*, 5/2, 2010, p. 542–547;
- (rec.), Michel Kazanski, *Archéologie des peuples barbares*, Editée par V Spinei, București-Brăila, 2009, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 365–367.

Drd. Asăvoaie Costică, CS III (normă întreagă)

- *Un pas spre normalitate: prof. univ. dr. Gh. Postică membru de onoare al Institutului de Arheologie al Academiei Române-filiala Iași*, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 405–406;
- *Șantierul arheologic Curțile Domnești din Vaslui în „Catalogul de expoziție 35 de ani de arheologie vasluiană”*, Bârlad, Editura Sfera, 2010, p. 125–131; (în colab cu Chiriac, L., Cojocaru, V.).

Drd. Bilavski George Aurelian, CS (normă întreagă)

- *Date istorice și arheologice de la Isaccea – Noviodunum (jud. Tulcea). Rezultate preliminare ale cercetărilor din sector Curtină 1 și 2*, în *ArhMold*, XXXII, 2009, p. 183–396 (în colab cu Aparaschivei, D.);
- *Terminologia românească referitoare la practicile agricole și pastorale tradiționale*, în *Anuarul Muzeului Etnografic al Moldovei*, VIII, 2009, p. 33–68;
- *Raport arheologic. Isaccea (Noviodunum), Curtina S–E*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România, Campania 2009*, București, 2010, p. 78–79; (în colab cu Aparaschivei, D.);
- (rec.) *Studia Antiqua et Medievalia. Miscellanea in honorem annos LXXV peragentis Professoris Dan Gh. Teodor oblata*, editat Dan Aparaschivei (în colecția „Honoraria” 5, redigit Victor Spinei), Ed. Academiei Române, București, 2009, 486 p., în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 360–366.

Dr. Bodi George, CS III (normă întreagă)

- *Hoisești – La Pod. O așezare cucuteniană pe valea Bahluiului*, în *Bibliotheca Archaeologica Moldaviae*, Editura Pim, Iași, 2010;
- (ed.) *Arta antropomorfă feminină în preistoria spațiului carpato-nistrean*, Editura Pim, Iași, 2010 (în colab. cu Chirica, V.);
- *Considerații asupra unei posibile tipologii funcționale a formelor ceramice cucuteniene specifice fazei A*, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 315–324; (în colab. cu Solcan, L.);
- *A deposit of astragali at the Copper Age tell of Poduri-Dealul Ghindaru, Romania*, în *Antiquity*, 84, 323, 2010, Project Gallery, (în colab. cu Bejenaru, L., Monah, D.).

Dr. Chiriac Costel, CS II (normă întreagă)

- *(L)Ibida – Précisions chronologiques et stratigraphiques*, în vol. *Rekata i Vremeto (The river and the time)*, Tutrakan (Bulgaria) 2010, p. 107–116; (în colab. cu Paraschiv, D., Mocanu, M.);
- *Some general considerations regarding the discoveries of Roman glass vessels from (L)Ibida, Slava Rusă (Tulcea county)* în *Annuario dell Istituto Romeno di Cultura e Ricerca Umanistica di Venezia*, nr. 10–11, 2008–2009, p. 91–100 (în colab. cu Boțan, S.);

- *Mercurius-Hermes-Thot. O statueta de bronz din Dobrogea romană*, în *ArhMold*, nr. XXXII, 2009, p. 273–278; (în colab. cu Nuțu, G.);
- *Considerații privind câteva piese antice de bronz descoperite în Dobrogea*, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 285–294; (în colab. cu Nuțu, G.);
- *Slava-Rusă, com, Slava Chercheză, jud. Tulcea, [(L)Ibida]*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România. Campania 2009*, CIMEC-București, 2010; (în colab. cu Iacob, M., Paraschiv, D., Nuțu, G. et alii).

Dr. Chirica Vasile, CS I (normă întreagă)

- *Arta antropomorfă feminină în preistoria spațiului carpato-nistrean*, Editura Pim, Iași, 2010 (în colab. cu Bodi, G.);
- (coord. BAI XXI) S. Țurcanu, *Industria litică cioplită din neoliticul Moldovei*, Editura Universității “Al. I. Cuza”, Iași, 2009, 283 p. + 38 pl; (în colab. cu Spinei, V.);
- *Climatic signature and radiocarbon chronology of middle and late pleniglacial loess from eurasia: comparison with the marine and greenland records*, în *Radiocarbon*, Vol 51, Nr 1, 2009, p. 301–318; (în colab. cu Haesaerts, P., Borziac, I., Chekha, V.P., Damblon, F., Drozdov, N.I., Orlova, L.A., Pirson, S., van der Plicht, J.);
- *Charcoal and wood remains for radiocarbon dating Upper Pleistocene loess sequences in Eastern Europe and Central Siberia*, în *Palaogeography Palaeoclimatology Palaeoecology*, 291 (2010), p. 106–127; (în colab. cu Haesaerts, P., Borziac, I., Chekha, V.P., Drozdov, N.I., Koulakovska, L., Orlova, L.A., Van der Plicht, J., Damblon, F.);
- *Nouvelles recherches sur le gisement paléolithique de Mitoc Valea Izvorului (département de Botoșani), Fouilles 2003–2004*, în *Materiale și Cercetări Arheologice*, V, 2009, p. 21–33; (în colab. cu Tuffreau, A., Balescu, S., Haesaerts, P.);
- *Motivul orantei în arta și religiile paleolitice și neo-eneolitice*, în V. Chirica, G. Bodi, (eds.), *Arta antropomorfă feminină în Preistoria spațiului carpato-nistrean*, BAI XXIII, Editura PIM, 2010, p. 159–204; (în colab. cu Văleanu, M., Chirica, C.-V.);
- *Paleoliticul mijlociu, paleoliticul superior și epipaleoliticul – mezoliticul în spațiul carpato-nistrean*, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 25–68; (în colab. cu Borziac, I.);
- *Gheorghe Dumitroaia la aniversare*, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 421–426;
- (rec.), C. Beldiman, *Industria materiilor dure animale în Preistoria României. Resurse naturale, comunități umane și tehnologie din Paleoliticul superior până în Neoliticul timpuriu*, București, 2007, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 331–333;
- (rec.), Mihai Gligor, *Așezarea neo- și eneolitică de la Alba Iulia-Lumea Nouă în lumina noilor cercetări*, Cluj Napoca, 2009, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 342–344.

Dr. Cojocaru Victor, CS II (normă întreagă)

- (ed.) *North and West Black Sea Area during Antiquity and the Middle Ages*, Simferopol, 2009, 316 p. (în colab. cu Bocharov, S.);
- *Zum Verhältnis zwischen Steppenbevölkerung und griechischen Städten: Das ‘skythische Protektorat’ als offene Frage*, în *Tyche*, 23, Viena, 2009, p. 1–20;
- *Zur Proxenie in den griechischen Städten des pontischen Raums*, în *Pontica*, 42, 2009, p. 349–374;
- *Die Proxenie als „Fremdenpolitik“ in griechischen Gemeinwesen des pontischen Raums und in Kos: Eine vergleichende Untersuchung*, în S. Bocharov and V. Cojocaru (eds.), *North and West Black Sea Area during Antiquity and the Middle Ages*, Simferopol, 2009, p. 179–210 (în colab. cu Lițu, A.);
- *Von Byzantion nach Olbia: Zur Proxenie und zu den Außenbeziehungen auf der Grundlage einer Ehreninschrift*, în *ArhMold*, XXXII, 2009, p. 41–56;
- *Ababos*, în *Amici Populi Romani. Prosopographie der auswärtigen Freunde Roms / Prosopography of the Foreign Friends of Rome* (SFB 600-A2, în variantă electronică);
- *Kallisthenes, Sohn des Dades, aus Olbia*, în *Amici Populi Romani. Prosopographie der auswärtigen Freunde Roms / Prosopography of the Foreign Friends of Rome* (SFB 600-A2, în variantă electronică) (în colab. cu Coșkun, A.);

- *Kallisthenes, Sohn des Kallisthenes, aus Olbia*, în *Amici Populi Romani. Prosopographie der auswärtigen Freunde Roms / Prosopography of the Foreign Friends of Rome* (SFB 600-A2, în variantă electronică) (în colab. cu Coșkun, A.);
- (rec.) J. Hupe (Hg.) unter Mitarbeit von C. von Behren, *Der Achilleus-Kult im nördlichen Schwarzmeerraum vom Beginn der griechischen Kolonisation bis in die römische Zeit; Beiträge zur Akkulturationsforschung*, Rahden/Westf., 2006, 270 p. + 58 pl., în *ArhMold*, XXXI, 2008, p. 368–377;
- (rec.) Coșkun, A. (Hg.) in Zusammenarbeit mit H. Heinen und M. Tröster, *Roms auswärtige Freunde in der späten Republik und im frühen Prinzipat*, Göttingen, 2005, 300 p., în *ArhMold*, XXXI, 2008, p. 380–384;
- (rec.) N. Zugravu, M. Girardi (ed.), *Classica et Christiana 1* (2006), *Oriente e Occidente nell'antichità: contatti e interazioni*. Atti del V Convegno romeno-italiano 23.–27. April 2005 in Iasi, Iași, 2006, 227 p., în *ArhMold*, XXXI, 2008, p. 386–391.

Dr. Dascălu Lidia, CS III (normă întreagă)

–

Drd. Hriban Cătălin Iulian, CS (normă întreagă)

- *Simbolurile Universității din Iași (steme, sigilii, drapele)*, în Gh. Iacob, Al. F. Platon (coordonatori), *Istoria Universității din Iași*, Ed. Universității “Al. I. Cuza”, Iași, 2010, p. 687–709 (în colab. cu Iftimi, S.);
- (rec.) Frédérique Lachaud, *L'Éthique du pouvoir au Moyen Âge. L'office dans la culture politique (Angleterre, vers 1150 – vers 1330)*, coll. "Bibliothèque d'histoire médiévale", Classiques Garnier.

Dr. Iconomu Constantin, CS I (1/2 normă)

- *Două akinakai descoperite la Cozia, jud. Iași*, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 115–122;
- *Un însemnat reprezentant al cercetării arheologice din Republica Moldova-Eugen Sava*, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 407–408.

Dr. Ioniță Ion, CS I (1/2 normă)

- *Sacrificii și înhumări rituale de animale în așezarea dacilor liberi de la Băiceni – Siliște (com. Cucuteni, jud. Iași)*, în I. Căndea (ed.), *Tracii și vecinii lor în antichitate // The Thracians and Their Neighbours in Antiquity. Studia in honorem Valerii Sîrbu*, Editura Istros, Brăila 2010, p. 649–659;
- *Un cuptor de olărie din secolul al IV-lea d. Hr. descoperit la Siliștea (com. Iana, jud. Vaslui)*, în *Acta Musei Tutovensius V*, 2010, p. 191–206.

Dr. Lazarovici Cornelia-Magda, CS I (normă întreagă)

- *Cucuteni. A Great Civilization of the Prehistoric World*, ed. L. Stratulat, Editura Palatul Culturii, Iași, 2009, 350 p. (în colab. cu Lazarovici Gh., Țurcanu S.);
- *New data regarding the chronology of the Precucuteni, Cucuteni and Horodiștea-Erbiceni cultures*, în P. Kalábková / B. Kovár / P. Pavúk / J. Suteková (eds.): *PANTA REI. Studies in chronology and cultural development of the SE and Central Europe in Earlier Prehistory presented to Juraj Pavúk on the occasion of his 75 birthday. Studia Archaeologica et Medievalia, XI*, Bratislava, 2010, p. 33–66;
- *Architecture of the Early Neolithic in Transylvania*, în Sabin Adrian Luca, Cosmin Suciuc eds., *The first Neolithic Sites in Central/South-east European Transect, vol. II, Early Neolithic (Starčevo-Criș) Sites on the Territory of North-West Romania*, BAR International Series, Kraków, 2188, 2010, p.19–35 (în colab. cu Lazarovici Gh.);
- *Neo-eneolithic cult constructions in Southeastern Europe: Building techniques and space management – A brief overview*, în *Actele Congresului XV UISPP Lisabona 2006*, BAR International Series, 2097, 2010, p. 117–125 (în colab. cu Lazarovici Gh.);
- *“Some salt sources in Transylvania and their connections with the archaeological sites in the area”*, în *The Anthropology of Salt: a Diachronic Approach*, eds. Marius Alexianu, Olivier Weller, Roxana Curcă, BAR International Series, 2010, p. 79–96 (în colab. cu Lazarovici Gh.);

- „Casa sacră” și importanța ei pentru reconstituirea arhitecturii, amenajarea interiorului și vieții spirituale, în *Memoria Antiquitatis*, XXV–XXXVI, Piatra Neamț, 2010, p. 89–114 (în colab. cu Lazarovici Gh.);
- *Ruginoasa, com. Ruginoasa, jud. Iași, Punct : Dealul Drăghici*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România. Campania 2009*, Cimec 2010, p. 165–166 (în colab. cu Lazarovici Gh., Țurcanu, S., Știrbu, M., Micle, D., Măruia, L.);
- *Scânteia, com. Scânteia, jud. Iași. Punct Dealul Bodești*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România. Campania 2009*, Cimec 2010, p. 170–171 (în colab. cu Lazarovici Gh., Țurcanu, S., Geba, M., Hușleag, A., Știrbu, M., Ellis, L., Micle, D., Măruia, L.);
- *Despre unele reprezentări antropomorfe masculine din cultura Cucuteni*, în *Acta Moldaviae Meridionalis*, nr. XXX, 2009, p. 37–47 (în colab. cu Lazarovici Gh.);
- *Seminarul de etnoreligie „Idei, credințe, simboluri” cu tema “Sanctuare naturale. Ritualuri în sanctuare”, Iași, 22 aprilie 2010*, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 393–394;
- (rec.) Senica Țurcanu, *Industria litică cioplită din neoliticul României*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2009, 283 pagini, 45 de figuri, 38 planșe, 39 tabele, în colecția *Bibliotheca Archaeologica Iassiensis XXI*, ediderunt Victor Spinei et Vasile Chirica, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 333–334;
- *Descoperiri din perioada târzie a epocii bronzului de la Poienești, jud. Vaslui și din Hallstatt-ul timpuriu de la Scânteia, jud. Iași*, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 275–284 (în colab. cu Boroffka, N.);
- *Archaeological geomorphometry and geomorphography. Case study on Cucutenian sites from Ruginoasa and Scânteia, Iasi County, Romania*, în *Annales d’Université Valahia Târgoviște, Section d’Archéologie et d’Histoire*, Tome XII, Numéro 2, 2010, p. 23–37 (în colab. cu Micle, D., Măruia, L., Török-Oance, M., Lazarovici, Gh., Cîntar, A.).

Dr. Mihailescu-Bîrliba Virgil, CS I (1/2 normă)

- *Monnaies et parures du Musée départemental de Botoșani*, Corpus Nummorum Moldaviae – IV, Muzeul de Istorie Botoșani, Gura Humorului, 2010, 170 p. și 44 planșe (în colab. cu Butnariu, V., Popovici, R., Boldureanu, A., Chiroșca, A. Vâlcu, A., Setnic, E.);
- (coord. BAM XIII) G. Bodi, *Hoisești – La Pod. O așezare cucuteniană pe valea Bahluiului*, în *Bibliotheca Archaeologica Moldaviae*, Editura Pim, Iași, 2010; (în colab. cu Spinei, V.);
- (coord. BAM XII) D. Aparaschivei, *Orașele romane de la Dunărea Inferioară (secolele I–III p. Chr.)*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2010 (în colab. cu Spinei, V.);
- *Constantin Preda*, în *ArhMold*, XXXII, 2009, p. 417–428;
- *Arend Vincent Manuel Hubrecht*, în *ArhMold*, XXXII, 2009, p. 429–430;
- (rec.) Constantin Preda, *Enciclopedie de numismatică antică în România*, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 351–352;
- (rec.) Dan Aparaschivei, *Orașele romane de la Dunărea inferioară (secolele I–III p. Chr.)*, Iași, 2010, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 352–354;
- (rec.) Ion Ioniță, Mircea Mamalaucă, Vladimir Vornic (coordonatori), *Antichitatea târzie în bazinul Prutului: catalog*, Bârlad, 2009, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 358–360.

Dr. Monah Dan, CS I (normă întreagă)

- (ed.) C. Bourquin-Mignot, J.-É. Brochier, L. Chabal, S. Crozat, L. Fabre, F. Guibal, P. Marinval, H. Richard, J.-F. Terral, I. Rhéry, *Arheobotanica* (traducere Dana Monah), Editura Universității „Al. I. Cuza” Iași, 2010, 219 p. (în colab. cu Bejenaru, L., Monah, F.);
- *A deposit of astragali at the Copper Age tell of Poduri-Dealul Ghindaru, Romania*, în *Antiquity*, 84, 323, 2010, Project Gallery, (în colab. cu Bejenaru, L., Bodi, G.);
- *Prefață*, în C. Bourquin-Mignot, J.-É. Brochier, L. Chabal, S. Crozat, L. Fabre, F. Guibal, P. Marinval, H. Richard, J.-F. Terral, I. Rhéry, *Arheobotanica* (L. Bejenaru, F. Monah și D. Monah), traducere Dana Monah, Editura Universității „Al. I. Cuza” Iași, 2008, p. 7–9 (în colab. cu Bejenaru, L., Monah, F.);
- (rec.) *L’art néolithique en Roumanie*, texts de Fl. Drașovean et D. Nicolae, Ed. Arte’ m, 2008, 229 p., în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 334–338.

Drd. Munteanu Lucian, CS (normă întreagă)

- *Aspecte metodologice privind descoperirile monetare din așezările romane*, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 137–149;
- *Slava Rusă, com. Slava Cercheză, jud. Tulcea (Ibida)*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România. Campania 2009*, București 2010, p. 173–176 (în colab cu Iacob, M., Paraschiv, D., Nuțu, G. et alii).

Dr. Opaț Andrei, CS II (1/2 normă)

- *A Chiote pottery workshop of Roman period*, în *RCRF Acta* 41, 2010, p. 23–28 (în colab cu Tsaravopoulos, A.);
- *Pontic wine in the Athenian market*, în D. Papanikola-Bakirtzi and K. Kousoulakou (eds.), *Proceedings of the Symposium: Late Antique Ceramics from Greece (3rd–7th c.c.), Thessaloniki, November 12th–16th 2006*, vols.1–2. Thessaloniki, 2010, p.108–130;
- *Aspects of the provisioning of the Pontic settlements with olive oil in the Hellenistic and early Roman periods*, în D. Kassab Tezgör & N. Inaishvili (eds.), *PATABS I. Production and trade of amphorae in the Black Sea. Actes de la Table-Ronde internationale de Batoumi et Trabzon, 27–29 Avril 2006*, Varia Anatolica XXI, 2010, p.153–58, pls.7, 87–92;
- *On the origin of Carthage LR Amphora I*, în S. Menchelli, S. Santoro, M. Pasquinuci, and G. Guiducci, (eds.) *LRCW3. Late Roman Coarse Wares, Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean*, BAR Int. Series 2185, 2010, p. 1015–1022.
- *Imitație heracleenă după un cunoscut tip de amforă sinopeană. Amfora de tip “carrot”*, în *Acta Musei Tutovensis* V, 2010, p. 207–211.

Dr. Popovici Rodica, CS II (1/2 normă)

- *Monnaies et parures du Musée départemental de Botoșani*, Corpus Nummorum Moldaviae – IV, Muzeul de Istorie Botoșani, Gura Humorului, 2010, 170 p. și 44 planșe (în colab. cu Mihailescu-Bîrliba, V., Butnariu, V., Boldureanu, A., Chiroșca, A. Vâlcu, A., Setnic, E.);
- *Cahle cu acvile bicefale în Moldova medievală (secolele XV–XVII)*, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 255–274.

Prof. dr. Poruciuc Adrian, CS I (1/2 normă)

- *Prehistoric Roots of Romanian and Southeast European Traditions*, prefață de Miriam Robbins Dexter (UCLA), 2010, 172 p., Sebastopol, CA: Institute of Archaeomythology;
- *Salt and Human Health: Science, Archaeology, Ancient Texts and Traditional Practices of Eastern Romania*, în *The Mankind Quarterly*, Washington, D.C.), Vol. L, 2010, No. 3, Spring, p. 225–256; (în colab. cu Sandu, I., Alexianu, M., Curcă, R., Weller, O.);
- *Rom. sat ca derivat din termenul lat. fossatus folosit în arpentajul roman*, în vol *Lucrările celui de-al treilea simpozion internațional de lingvistică, București, 20–21 noiembrie 2009*, 129–136, ed. N. Saramandu, M. Nevaci, C. I. Radu. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”. Editura Universității din București;
- *Observații asupra elementului –poris din onomastica tracică*, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 325–329;
- (rec.), Wahlter Poll, *Eastern Central Europe in the Early Middle Ages-Conflicts, Migrations and Ethnic Processes*, Edited by Cristina Spinei and Cătălin Hriban, București-Brăila, 2009, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 369–370.

Dr. Rubel Alexander, CS I (normă întreagă)

- (ed.) *Martin Hose: Euripides. Poetul pasiunilor*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2010;
- (ed.) *Wolfgang Schuller, Cleopatra*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2010;
- (coord.) *Friedrich Schiller zwischen Historisierung und Aktualisierung*, Hartung-Gorre Verlag, Konstanz, 2010;
- *Die Wiederkehr des Mythos. Ernst Jünger in Rumänien – Ernst Jünger und die Rumänen*, în N. Zarska, G. Diesener, W. Kunicki (eds.), *Ernst Jünger – eine Bilanz*, Leipzig 2010, p. 431.450;

- *Der Deutsche in Transnistrien* (Odessa). *Eine Zeitung zwischen Nazipropaganda und volksdeutscher Identitätssuche*, în Markus Winkler (Hg.): *Presselandschaft in der Bukowina und den Nachbarregionen: Akteure – Inhalte – Ereignisse (1900–1945)*. München: IKGS 2011, p. 203–213;
- *Demokratie, Mythos und Erinnerung. Die „Tyrannenmörder“ in Athen und der militärische Widerstand gegen Hitler*, în *Antike & Abendland*, 56 (2010), p. 72–96 (ISI);
- *Ernst Jünger in zwei Biographien*, în *Arcadia* 45/1 (2010), p. 239–244 (ISI);
- *Die römische Siedlung Ibida (Slava Rusă) in der rumänischen Dobrogea (Dobrudscha). Migration und Akkulturation aus archäologischer Sicht*, în L. Mihailescu-Bîrliba, O. Bounegru (ed.), *Migration und Akkulturation im Osten des Mittelmeerraumes in hellenistischer und römischer Zeit*, Wiesbaden: Harassowitz 2010, p. 131–143;
- *Romanisierung als theoretisches Forschungsproblem. Vorüberlegungen zu einer rumänischen Romanisierungsdebatte*, în *ArhMold*, XXXII, 2009, p. 57–71;
- *„Ritual“ als epistemologisches Problem der (prähistorischen) Archäologie. Religionswissenschaftliche und erkenntnistheoretische Anmerkungen zum Problem urzeitlicher Religionen*, în *ArhMold*, XXXII, 2009, p. 255–264.

Prof. dr. Spinei Victor, CS I (1/2 normă)

- (ed.) F. Curta, *Text, Context, History, and Archaeology. Studies in Late Antiquity and the Middle Ages (Florilegium magistrorum historiae archaeologiaeque Antiquitatis et Medii Aevi, Curatores seriei V. Spinei et I. Căndea, VI)*, Editura Academiei Române – Editura Istros, București-Brăila, 2009, 475 p;
- (ed.) Gh. I. Brătianu, *Studii și articole de istorie*, Ediție îngrijită de V. Spinei și Al.-F. Platon, în colab. cu E. Adam, I. Acrudoaie și A. Ancuța, Edit. Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2010, 422 p.
- (coord.), *Istoria românilor, III, Genezele românești*, Editura Enciclopedică, București, 2010 (în colab. cu R. Theodorescu), 770 p + 41 pl.
- (coord. *Honoraria*, 8) *Studia varia in honorem Professoris Ștefan Ștefănescu octogenarii*, Ediderunt C. Luca et I. Căndea, Edit. Academiei Române – Edit. Istros, București-Brăila, 2009, 906 p;
- (coord. BAM XII) D. Aparaschivei, *Orașele romane de la Dunărea Inferioară (secolele I–III p. Chr.)*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2010 (în colab. cu V. Mihailescu Bîrliba);
- (coord. BAM XIII) G. Bodi, *Hoisești – La Pod. O așezare cucuteniană pe valea Bahluiului*, în *Bibliotheca Archaeologica Moldaviae*, Editura Pim, Iași, 2010 (în colab. cu V. Mihailescu Bîrliba);
- (coord. BAI XXI) S. Țurcanu, *Industria litică cioplită din neoliticul Moldovei*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2009, 283 p. + 38 pl (în colab. cu V. Chirica);
- (coord. *Honoraria*, 7), *In medias res praehistoriae. Miscellanea in honorem annos LXV peragentis Professoris Dan Monah oblata*, Edidit G. Bodi, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2009, 464 p;
- (coord. *Florilegium magistrorum historiae archaeologiaeque Antiquitatis et Medii Aevi*, VII) L. R. Kyzlasov, *The Urban Civilization of Northern and Innermost Asia. Historical and Archaeological Research*, Edited by Gh. Postică and I. Kyzlasov, Editura Academiei Române – Editura Istros, București-Brăila, 2010, 426 p. (în colab. cu I. Căndea);
- *Păgânii / cumanii în inscripția de la Altenburg din 1304 și în cronicile contemporane*, în vol. *Studia varia in honorem Professoris Ștefan Ștefănescu octogenarii*, Ediderunt C. Luca et I. Căndea, Edit. Academiei Române – Edit. Istros, București-Brăila, 2009, p. 177–201;
- *Cruciulițe-encolpion cu imaginea individuală a principilor martiri Boris și Gleb și unele probleme privind canonizarea lor*, în *ArhMold*, XXXII, 2009, p. 95–166;
- *Crepusulul stăpânirii avare în spațiul transilvănean*, în *Istoria românilor, III, Genezele românești*, Coord. R. Theodorescu, V. Spinei, Edit. Enciclopedică, București, 2010, p. 45–57;
- *Migratori la cumpăna de mileniu: ungurii, pecenegii, uzii și cumanii*, în vol. *Istoria românilor, III, Genezele românești*, ed. a 2-a, Edit. Enciclopedică, București, 2010, p. 260–314;
- *Menționarea Daciei într-un scurt tratat de geografie din perioada bizantină târzie*, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 309–314;
- *Rigoare și obiectivitate profesională pilduitoare: Academicianul Ștefan Ștefănescu / Rigueur et objectivité professionnelle exemplaires: l'Académicien Ștefan Ștefănescu*, în vol. *Studia varia in honorem Professoris Ștefan Ștefănescu octogenarii*, Ediderunt C. Luca et I. Căndea, Edit. Academiei Române – Edit. Istros, București-Brăila, 2009, p. 11–18;

- *Ars historiae: Alexandru Zub la 75 de ani*, în *Revista istorică*, SN, XX, 2009, 5–6, p. 576–579;
- *Florin Curta: a Fruitful Balance between the Archaeology and the History of the Great Migrations*, în F. Curta, *Text, Context, History, and Archaeology. Studies in Late Antiquity and the Middle Ages*, Edit. Academiei Române – Edit. Istros, București–Brăila, 2009, p. 13–15;
- *Florilegiu polivalent Gheorghe I. Brătianu*, în Gh. I. Brătianu, *Studii și articole de istorie*, Ediție îngrijită de V. Spinei și Al.-F. Platon, în colab. cu E. Adam, I. Acrudoaie și A. Ancuța, Edit. Universității “Al. I. Cuza”, Iași, 2010, p. 9–21;
- *Réflexions sur un anniversaire*, în vol. *Itinera in praehistoria. Studia in honorem magistri Nicolae Ursulescu quinto et sexagesimo anno*, Ediderunt V. Cotiugă, F. A. Tencariu, G. Bodi, Edit. Universității “Al. I. Cuza”, Iași, 2009, p. 11–13;
- *Vingt ans après. Două decenii de la structurarea autonomă a Institutului de Arheologie din Iași*, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 9–11;
- *Conferirea titlului de Doctor Honoris Causa profesorului Peter Schreiner*, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 396–397;
- *Investigații științifice în bibliotecile, muzeele și catedralele britanice (2009)*, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 398–402;
- (rec.) *Salz-Reich. 7000 Jahre Hallstatt*, Hrsg. Anton Kern, Kerstin Kowarik, Andreas W. Rausch, Hans Reschreiter, Viena, 2008, în *ArhMold*, XXXIII, 2010, p. 344–346;
- (rec.) I. Zimonyi, *Muslimische Quellen über die Ungarn vor der Landnahme. Das ungarische Kapitel der Gaihānī-Tradition*, Herne, 2006, în *Südost-Forschungen*, München, 67, 2008 [2010], p. 419–424.

Notă:

Prezenta *Dare de seamă* a fost întocmită pe baza fișelor de autoevaluare completate de către membrii Institutului de Arheologie din Iași. Fiecare cercetător este direct răspunzător pentru veridicitatea informațiilor oferite.

DAN APARASCHIVEI

COLOCVIUL INTERNAȚIONAL „SALZ UND GOLD: DIE ROLLE DES SALZES IM PRÄHISTORISCHEN EUROPA”, 30 SEPTEMBER – 4 OCTOBER, 2010, PROVADIA, BULGARIA

Arheologia sării a făcut în ultimii ani progrese notabile în Europa, au fost descoperite numeroase stațiuni în care au fost găsite vestigiile legate de exploatarea sării în diferite epoci istorice, au fost reconstituite tehnicile de recristalizare a sării, implicațiile acestei operațiuni asupra mediului natural și intensitatea schimburilor/comerțului bazat pe sare. Progrese notabile au fost înregistrate și pentru Europa de sud-est regiune în care se află, în special în Carpați, enorme zăcăminte de sare gemă și numeroase izvoare cu apă sărată. Mai ales cercetările din România au adus o câteva descoperiri deosebit de interesante dintre care cităm doar stațiunea de la Lunca-Poiana Slatinei unde a fost identificată cea mai veche exploatare a sării din lume.

Mai puțin cunoscută rămânea situația din Peninsula Balcanică unde doar lucrările lui Nenad Tasic, John Capman și Bisserka Gaydarska au abordat acest subiect.

În ultimii ani au fost organizate mai multe colocvii internaționale, fiind publicate și actele acestor reuniuni științifice. După colocviile internaționale de la Cardona, 2003, Piatra Neamț, 2004, Sigüenza, 2006 și Iași, 2008 în care au fost prezentate și discutate destul de amplu și problemele exploatărilor preistorice de sare din Europa de sud-est și centrală, colegii din Bulgaria au folosit prilejul excepționalei descoperiri de la Provadia pentru a organiza un nou colocviu internațional care își propunea să analizeze, în special, situația exploatării sării și implicațiile asupra vieții și economiei comunităților neolitice/calcolitice din sud-estul Europei. Bineînțeles tematica a fost mai largă nefiind excluse nici comunicările din alte zone ale Europei și din perioade ce depășeau cadrul cronologic enunțat.

Colocviul a fost organizat, firească, la Provadia cu o finanțare oferită de Fundația „Alexander von Humboldt” prin „Humboldt Kolleg”. Au participat cercetători din Bulgaria, Germania, România, Franța, Spania, Olanda și Marea Britanie. Din păcate, unii cercetătorii din Serbia, Franța și Elveția, înscriși la această manifestare științifică, nu au ajuns la reuniunea de la Provadia. Era firească ca în acest colocviu organizat în apropiere de celebrele necropole de la Varna să fie analizată o posibilă legătură între exploatarea sării de la Provadia și numeroaselor depuneri de obiecte de prestigiu de aur din necropolele Varna I și II.

Delegația bulgară, dacă putem s-o numim așa, a fost deosebit de numeroasă și extrem de activă încercând și cu ajutorul unor colaborări internaționale să analizeze dintr-o perspectivă interdisciplinară complexa problematică a sării și a aurului din zona Provadia-Varna. Profesorul Vassil Nikolov, organizatorul colocviului și principalul investigator al tell-ului de la Provadia și a zonei de exploatare a sării de aici a prezentat cercetările de la Provadia în contextul complex al problematicii sării în condițiile economiei și mentalităților calcolitice (*Provadia-Sonitsata im Kontext der Salzproblematik*). În afara imaginilor ce au însoțit comunicarea, o excelentă ilustrare a celor afirmate de cercetătorul bulgar ne-a fost oferită de vizita la săpăturile efectuate în tell-ul de la Provadia și în zona de exploatare calcolitică a sării. Comunicarea Profesorului Nikolov a fost urmată de cea susținută de Olivier Weller (CNRS, Paris, *Prehistoric SALT production at Provadia-Solnitsata: a ceramic technology approach in the context of SALT exploitation in Eastern Europe*). Din expunerea destul de amplă am reținut descoperirea unor brichetaje care permiteau obținerea unor brichete (pâni de sare) cu o greutate de aproximativ 80 până la 145 kg, evident bunuri de prestigiu care cu greu puteau fi transportate. Au fost susținute comunicări privind tehnologia producției de sare solidă (Hristo Etropolski), o abordare tehnologică asupra aurului și sării (Petia Penkova), iar Vladimir Stanchev, de la muzeul din Varna, a prezentat noi date, deosebit de interesante, privind fabuloasele necropole de la Varna. Lista comunicărilor bulgare în legătură cu Provadia-Sonitsata a fost completată de comunicările susținute de Krum Bacvarov, Margarita Lyuncheva, Viktoria Petrova și Petar Leshtakov care au abordat diverse aspecte și implicații ale exploatării sării atât pentru comunitățile Hamangia IV cât și pentru cele Karanovo III-IV din regiunea Provadia-Varna. A fost prezentată situația de pe întreaga coastă vestică a Mării Negre. Nu au lipsit din repertoriul colegilor bulgari nici abordări mai generale asupra clorurii de sodiu din partea chimiștilor și a specialiștilor în biologie moleculară (Marina Mitewa, Ch. Kolev; Evgeny Golovinsky).

Echipa germană, destul de numeroasă, a prezentat și analizat situația exploatării sării atât în neoliticul din Europa centrală (Thomas Saile) cât și distribuția și simbolismul sării în epoca bronzului (Albrecht Jockenhövel), au fost prezentate noi date privind exploatarea sării în preistorie (Thomas Stöllner) și situația din sud-vestul Germaniei (Martin Hees). Informațiile privind exploatarea sării în Occident au fost fericit completate de comunicarea susținută de Elisa Guerra-Doce, reprezentanta unui colectiv mai amplu, care s-a preocupat de exploatarea sării în zona lacului Villafafila din preistorie și până în Evul Mediu. Producția de sare pe coasta tireniană l-a preocupat pe cercetătorul olandez Meter Attema care a încercat prin această analiză să contribuie la înțelegerea societății din bronzul târziu al zonei.

În sfârșit, echipa românească a prezentat cinci comunicări dintre care una realizată în colaborare de Anthony Harding și Valer Cavruc. Inițial cei doi cercetători intenționau să prezinte comunicări separate privind exploatarea sării în epoca bronzului în Transilvania. Doar cu o noapte înainte de susținere cei doi cercetători au avut inspirația să unifice cele două comunicări, rezultatul fiind extrem de reușit atât în ceea ce privește prezentarea, un adevărat balet spectaculos și armonios, cât și conținutul care s-a axat, în special, pe convingătoarea analiză a excepționalelor descoperiri de la Băile-Figa.

Extrem de interesante, din punct de vedere etnografic, a fost comunicarea prezentată de Marius Alexianu, co-autori O. Weller, R. Brigand și R.-G. Curcă, privind cercetările etnoarheologice asupra izvoarelor sărate din Moldova sub-carpatică. Autorii au investigat, de data această, sudul regiunii sub-carpătice, mai exact județul Vrancea, efectuând noi anchete etnografice ce, în cea mai mare parte, au confirmat observațiile mai vechi dar au adus și importante noutăți. E drept că pentru un „passé recomposé” am fi dorit o conexiune mai accentuată între informațiile etnografice și descoperirile arheologice din această zonă, până acum slab cercetată. Un deziderat care probabil va fi împlinit în viitor.

O interesantă și așteptată comunicare a fost prezentată de echipa de la Piatra Neamț formată din Gh. Dumitroaia, Roxana Munteanu și Daniel Garvăn. Colegii de la Piatra au analizat, în special, ceramica Starčevo-Criș de la Lunca-Poiana Slatinei și Țolici-Hălăbutoaia. Reamintim faptul că depunerile neolitice de la Lunca sunt datate între 6050-5500 BC, reprezentând dovada celei mai vechi exploatare a sării din lume. Pe baza analizei formelor ceramice, a pastei și decorului autorii au susținut datarea depunerilor de la Lunca în fazele Starčevo-Criș III-IV, aceeași încadrare fiind afirmată și pentru depozitul de la Țolici unde, însă, nu a fost atins nivelul inferior al depunerilor. Comunicarea a stârnit un viu interes, în special printre colegii bulgari care au pus mai multe întrebări și au făcut unele comentarii.

Dan Monah s-a preocupat, în comunicare sa, de alternativele aprovizionării cu sare ale comunităților Gumelnița, Cucuteni și Tripolye, dar și a triburilor de păstori stepici, în special a celor Srednyi Stog II. Autorul a propus o ierarhie a surselor de sare în care sarea gemă din Carpați ar ocupa primul loc, pâinile (brichetele) de sare fiind considerate bunuri de prestigiu cu o circulație destul de restrânsă, în timp ce sarea marină, cristalizată natural, ar fi putut constitui o importantă sursă de aprovizionare, dar pentru a susține acest lucru ar trebui să fie descoperite urme arheologice. A fost afirmat și faptul că apa izvoarelor sărate, așa cum probează și cercetările etnoarheologice, avea doar importanță locală. Nu a fost neglijată nici posibilitatea folosirii pentru obținerea sării a plantelor halofite ce se dezvoltă în regiuni cu sărături, solonceacuri sau mlaștini sărate.

Cristian Schuster și Ionuț Tutulescu au repus în discuție, printre altele, existența unor brichetaje în mediul Starčevo-Criș din Oltenia (*Salz im Norden Olteniens, Rumänien*). Într-adevăr cele două piese puse în discuție seamănă cu niște brichetaje, dar provin dintr-o săpătură mai veche neavând siguranța provenienței lor dintr-o depunere sigur Starčevo-Criș și în plus sunt aproape întregi în timp ce brichetajele, atât din România cât și din străinătate, sunt puternic fragmentate.

În sfârșit, Prof. Mircea Babeș a prezentat situația galeriilor miniere romane de la Roșia Montana și pericolul ca acestea să fie distruse de proiectul de exploatare inițiat de Gold Corporation. Distrugerea galeriilor și vestigiilor romane de la Roșia Montană ar fi o pierdere iremediabilă nu numai pentru patrimonial arheologic românesc, ci și pentru cel al umanității.

Un colocviu consacrat sării și aurului nu putea să un programeze o vizită la Muzeul Arheologic unde sunt expuse descoperirile din faimoasele „necropole de aur” de la Varna. Dr. Vladimir Slavchev, directorul muzeului, a asigurat un ghidaj extrem de competent, vizita prilejuind numeroase întrebări și comentarii din partea participanților la colocviu. Evident între exploatarea sării de la Provadia și enormul număr de piese de aur și cupru sau cochilii de *Spondylus* există o legătură, mai ales că datele radiocarbon din zona de exploatare a sării de la Provadia se încadrează în intervalul în care necropola Varna I a funcționat. Totuși, lucrurile nu sunt nici simple și nici foarte clare, dar sperăm ca viitoarele cercetări întreprinse de colegii bulgari împreună cu colaboratorii lor din străinătate să elucideze cât mai mult din misterele care încă persistă.

Nu putem încheia această succintă relatare fără să relevăm aleasa ospitalitate a organizatorilor ce a respectat tradiția popoarelor balcanice. Profesorul Nikolov, membrii comitetului de organizare și echipa de studenți și doctoranzi au acordat participanților, cu multă amabilitate, sprijinul pentru depășirea micilor probleme inevitabile în străinătate. Tot ei au animat recepția finală de la Chernevo, o extrem de plăcută petrecere în care specificul bulgăresc i-a impresionat în mod deosebit pe participanți.

DAN MONAH

Fig. 1. Provadia. Roxana Munteanu își susține comunicarea.

Fig. 2. Provadia. Ceramică în zona de exploatare a sării.

Fig. 3. Provadia. Aspect din săpătura în tell.

PRIVILEGIU CĂRTURĂRESC: CĂLĂTORIE DE DOCUMENTARE ÎN ISRAEL (2010)

O țară precum Israelul, cu un trecut zbuciumat, dar și captivant, ferment al civilizațiilor multimilenare, reprezintă incontestabil o atracție pentru oricine este preocupat de istoria politică, religioasă și culturală a umanității. Israelul nu numai că tezaurizează vestigii de relevanță aparte, dar dispune și de centre de investigații științifice de prim rang, menite să le pună în valoare potrivit unui standard înalt al exigențelor.

Prevenit asupra acestor realități, am recepționat cu vădită satisfacție posibilitatea de a întreprinde o nouă călătorie de documentare la Locurile Sfinte în baza acordului de colaborare dintre Academia Română și Academia Israeliană de Științe și Discipline Umaniste, dând curs amabilei invitații primite de la Reuven Amitai, decanul Facultății de Umanistică de la Universitatea Ebraică din Ierusalim, profesor la Catedra Eliyahu Elath de Istorie Islamică și director al Centrului Nehemia Levtzion de Studii Islamice.

Stagiul de explorări științifice, programat în perioada 23 noiembrie și 10 decembrie 2010, a vizat trei direcții principale: investigații în muzee de istorie, arheologie și artă, vizitarea de monumente antice și medievale reprezentative, precum și studii în biblioteci de specialitate, în scopul colectării de materiale documentare pentru diverse aspecte privind conexiunile dintre Europa de Sud-Est și Orientul Apropiat de-a lungul evului mediu, dar și pentru lărgirea orizontului cultural. Pentru materializarea acestor deziderate, m-am deplasat pe itinerarul Tel Aviv-Haifa-Ierusalim, cu staționări însumând circa șase, trei și, respectiv, nouă zile în fiecare din cele trei centre.

Prima escală a fost programată la Tel Aviv, care, prin contopirea cu Jaffa (Yafo) poartă astăzi denumirea oficială – frecvent ignorată chiar și de localnici – de Tel Aviv-Yafo. În metropola de pe țărmul Mediteranei mi-am rezervat un timp corespunzător spre a vizita Muzeul Eretz Israel și Muzeul de Artă, cel dintâi din rațiuni preponderent științifice, cel de-al doilea din considerente de ordin cultural.

Disponând de un spațiu extrem de generos de expunere, un imens parc cu o cuvertură arboricolă și florală atractivă, Muzeul Eretz Israel nu este adăpostit, precum majoritatea instituțiilor muzeale din lume, în manieră convențională, într-o singură clădire, ci se compune dintr-un număr mare de pavilioane, fiecare cu profil propriu, disipate pe latura nordică a ansamblului. Dintre acestea mi-au fost accesibile pavilioanele de Numismatică, Ceramică, Sticlărie, Etnografie și Folclor, Istorie Poștală și Filatelie, precum și cel de Minerit, toate propunându-și o prospectare a domeniului de-a lungul unui diapazon cronologic foarte extins, ce coboară adânc pe scara timpului și urcă până în zilele noastre.

O atenție specială mi-a suscitat Pavilionul de Numismatică Kadman, ce a preluat numele celui din inițiativa căruia a fost întemeiat în anul 1962, Leo Kadman. Nucleul inițial al acestui departament l-a constituit propria sa colecție, cuplată cu aceea a lui Walter Moses, cele mai vechi piese raportându-se la etapa premonetară și constând din șiraguri de astragale și de mărgelile din pastă sticloasă, precum și din brățări din bronz. Perioada arhaică a circulației numismatice este reprezentată de monede grecești din secolul al VI-lea înainte de era creștină, bătute la Thasos, Milet, Cyzic, Sinope și Apollonia Pontica, și de monede persane din secolele VI–IV, când regii din Persia și-au extins hegemonia asupra Israelului. Un interes aparte prezintă și piesele emise pe plan local de Herod cel Mare și de fiii săi, de către procuratorii romani din Iudea (între ei și Pilat din Pont), precum și de autoritățile ebraice care au îndepărtat temporar stăpânirea Romei – mai întâi către sfârșitul domniei lui Nero și, ulterior, odată cu răscoala condusă de Simeon ben Ko Khoba (Ben Kokhba) din 132 după I. Hr. –, acestea din urmă fiind adevărate rarități numismatice. Nu lipsite de semnificație pentru conștiința identității etnice și pentru aspirația la independență sunt legendele ebraice redată pe ele: „Ierusalimul sfânt” și „Pentru libertatea Sionului”, pe exemplarele bătute în al treilea sfert al secolului I, și, respectiv, „Ierusalim” și „Pentru libertatea Ierusalimului”, pe acelea din al doilea sfert al veacului următor.

Un bogat fond numismatic corespunde perioadelor romane, bizantine, arabe, cruciate, mameluce și otomane. Circulația monedei califatelor a devenit fluentă la scurt timp după ce, în anii 636–638, arabii au smuls Bizanțului întreg litoralul est-mediteranean, menținându-se constantă sub dinastiile Omeiazilor, Fatimizilor și Abbasizilor. După crearea Imperiului latin de la Ierusalim în 1099, suveranii creștini au emis monede având redată pe ele Biserica Sfântului Mormânt, Turnul lui David și alte clădiri din Orașul Sfânt, dar,

și înainte și după cucerirea sa de Salah ad-Din (Saladin) în 1187, cruciații au avut emisiuni proprii la Jaffa, Tiberias, Tyr, Sidon, Tripoli, Antiohia și Edessa. Din epoca târzie de stăpânire a sultanilor mameluci datează bogatul tezaur descoperit într-o corabie scufundată lângă Moshav Megadim, de la nord de Atlit, conținând circa 500 de kg de monede bătute la Damasc, Alep și Homs în secolul al XV-lea, la care se adaugă câteva monede otomane de la începutul veacului următor.

În patrimoniul Pavilionului Numismatic se mai află monede chinezești din vremea dinastiilor Song, Yuan, Ming și Qing, monede emise în anii interbelici ai mandatului englez din Palestina și de Statul Israel, după dobândirea independenței în anul 1948. Ultima sa achiziție de senzație constă dintr-un tezaur depistat în toamna lui 2007, cuprinzând 44 de monede europene (englezești, italiene, austro-ungare, rusești) din aur și 48 de monede otomane din argint din secolul al XIX-lea, îngropat în zona orașului Beersheba probabil cu prilejul declanșării ofensivei generalului englez Allenby din octombrie 1917, care a deschis calea eliberării Palestinei, după patru secole de ocupație turcească. Un element interesant reprezintă și faptul că, la fel cum se proceda frecvent în antichitate și în evul mediu, teaurizarea s-a făcut într-un vas din lut.

Pentru orice arheolog, Pavilionul de Ceramică este deosebit de instructiv, atât pentru că ilustrează metodologia principală de producere a vaselor, cât și pentru că oferă o evoluție a formelor ceramice din regiunile est-mediteraneene începând din Neolitic și până în epoca medievală. În actualul teritoriu al Israelului sortimentele realizate la roată au căpătat răspândire în perioada Canaaniană Mijlocie, în vreme ce în Egipt acestea sunt atestate în vremea celei de-a 12-a dinastii, corespunzând cu secolul al XIX-lea înainte de I. Hr. Pavilionul cuprinde exponate reprezentative pentru olăria grecească, romană, arabă și mamelucă. Pe un fragment ceramic smălțuit, produs în secolul al XIV-lea în Egipt, am remarcat motivul cupei cu picior, însemn heraldic al dinastiilor mameluci, prezent și pe unele monede și pe o lampă de sticlă, expuse, de asemenea, la Muzeul Eretz Israel.

Pavilionul de Sticlărie constituie una din colecțiile de notorietate cu acest profil, la baza ei stând donația fondatorului Muzeului, Walter Moses (1893–1955), îmbogățită în ultimele decenii prin masive achiziții de piese ornamentale și amulete din pastă sticloasă de la sfârșitul epocii bronzului, provenind din Grecia, Cipru, Liban, Siria, Egipt și Israel, precum și de vase de sticlă feniciene, grecești, romane, bizantine, islamice, mameluce, venețiene, germane, engleze din antichitate și până în secolul al XIX-lea.

Timpul scurt petrecut la Haifa, diminuat și prin deplasarea la Akko, nu mi-a permis să vizitez decât un singur complex muzeal, cel purtând numele lui Reuben și Edith Hecht, donat Universității din localitate de către proprietarii colecției. Pe lângă pânze ale unor maeștri iluștri, precum Corot, Modigliani, Pissarro, Utrillo, Soutine și alții, muzeul deține prețioase vestigii constând din vase, statuete, sigilii, monede, sculpturi, podoabe etc. din lut, piatră și metal, colectate prin săpăturile cu caracter științific sau ilicit întreprinse în zona orașelor Haifa și Akko, precum și din acelea metodice efectuate în perimetrul templelor de la Ierusalim. Cele mai vechi exponate aparțin Chalcoliticului, iar cele mai recente perioadei de dominație politică a Bizanțului.

Ierusalimul se poate mândri cu mai multe colecții muzeale de valoare particulară, cu nenumărate unicate, dintre acestea având privilegiul de a efectua investigații la Muzeul Israelului, Muzeul de Artă Islamică, Muzeul Arheologic Wohl, Muzeul Arheologic Rockefeller și Muzeul de Istorie a Ierusalimului de la Turnul lui David.

La Muzeul Israelului sunt expuse celebrele manuscrise de la Marea Moartă, ce au aparținut esenienilor, descoperite întâmplător la Qumram în anul 1947, pentru care s-a construit un pavilion special, unde se păstrează și părțile ce au supraviețuit – aproape 300 din totalul de circa 500 de pagini – din codexul de la Alep (Aleppo), cel mai vechi și mai complet text al Bibliei ebraice, caligrafiat cu mult har în secolul al X-lea de scribul Shlomo ben Buza'a de la Tiberias și transferat ulterior în Egipt și Siria, pentru a ajunge în patrimoniul israelian în 1958. De o varietate deconcertantă sunt piesele din pavilionul dedicat arheologiei: ceramică, figurine din lut și piatră, sticlărie, arme, obiecte de cult, de podoabă și de uz curent etc., aferente preistoriei, antichității și evului mediu. Perioadele congruente civilizației ebraice, grecești, elenistice și romane sunt abundent reprezentate, nu însă în aceeași măsură și anumite secvențe cronologice medievale din secolele în care s-a statornicit dominația bizantină, arabă, cruciată, ayyubidă și mamelucă.

În schimb, cultura și arta ayyubidă, mamelucă și otomană sunt oglindite corespunzător în Muzeul de Artă Islamică, care găzduiește, totodată, exponate din epoca sasanidă, precum și o secție – fără tangențe cu profilul instituției – constând dintr-o bogată și valoroasă colecție de ceasuri și pendule, donată de sir David Solomons (1851–1929), tatăl fondatoarei Muzeului, Vera B. Solomons.

Muzeul Arheologic Wohl a fost ridicat peste vestigiile dezvelite prin săpăturile întreprinse după Războiul de Șase Zile, care provin de la un complex de locuințe din cartierul Herodian, din perioada Celui de-al Doilea Templu. Cu mult timp înainte a fost înființat – fiind, de altfel, cea mai veche unitate muzeală cu

profil arheologic de pe actualul teritoriu al Israelului, inaugurat la sfârșitul anilor interbelici – muzeul ce poartă numele filantropului american John Rockefeller, Jr., care conține piese relevante datând de la începutul preistoriei și până în veacurile de hegemonie a Imperiului otoman. O prezentare lapidară a principalelor momente din trecutul Orașului Sfânt, prin diagrame, desene și hărți, este realizată în Turnul lui David, interesant mai cu seamă datorită vechiului nucleu fortificat, ce flanchează dinspre sud poarta Jaffa (Sha'ar Yafo) a cetății.

Cel puțin la fel de instructive mi-au fost investigațiile întreprinse asupra unor monumente laice și ecleziastice. Pentru a lua contact nemijlocit cu acestea, m-am deplasat din zona centrală a Tel Avivului la Jaffa, iar de la Haifa la Akko. La Jaffa a subzistat în condiții bune un cartier ridicat în cea mai mare parte în perioada incipientă a stăpânirii otomane, păstrând caracteristicile pitorești ale urbanismului oriental. Cercetările arheologice au surprins și construcții datând din secolele de hegemonie egipteană, persană, elenistică etc. Prezența episodică în oraș a generalului Napoleon Bonaparte în 1799, atunci când a condus campania aventuroasă și ineficientă din Egipt, este exploatată cu abilitate din punct de vedere turistic.

Deplasarea la Akko (vechiul Acre, Saint-Jean-d'Acre, Akkon) s-a datorat prioritar interesului pentru trecutul său medieval și, în special, pentru citadela cruciaților, decurgând din preocupările noastre precumpănitoare. Ca multe alte centre portuare de pe litoralul răsăritean al Mediteranei, Akko a avut o traiectorie evolutivă dinamică și tensionată, poziția sa strategică și prosperitatea generând dispute între potenții politici din diferite perioade istorice pentru a-l acapara sau subordona. La numai cinci ani de la dobândirea Ierusalimului de cruciați și constituirea Regatului latin omonim, Akko a fost capturat în 1104 de oștile lui Balduin I. Ocupat temporar de Salah ad-Din în 1187, a putut fi recucerit de participanții la cea de-a Treia cruciadă în 1191, devenind capitala Regatului latin, vreme de un secol, în condițiile în care Ierusalimul a rămas în posesia Ayyubizilor. Deținând un rol politic și economic foarte important, sporit prin stabilirea mai multor ordine călugărești și companii comerciale occidentale, orașul a rezistat la mai multe asedii ale musulmanilor, fiind cucerit de mameluci la 28 mai 1291. Cu aceasta a căzut ultimul bastion marcant al cruciaților la Locurile Sfinte, după o prezență ce se prelungise pe parcursul a aproape două veacuri (S. Runciman, *A History of the Crusades*, III, *The Kingdom of Acre and the Later Crusades*, Cambridge, 1954; H. E. Mayer, *Geschichte der Kreuzzüge*, ed. 5-a, Stuttgart-Berlin-Köln-Mainz, 1980, p. 244–255; D. P. Little, *The fall of 'Akkā in 690/1291: The Muslim version*, în *Studies in Islamic History and Civilization in Honour of Professor David Ayalon*, ed. M. Sharon, Ierusalim-Leiden, 1986, p. 159–181; D. Jacoby, *Acre*, în *The Crusades. An Encyclopedia*, ed. A. V. Murray, I, A–C, Santa Barbara/California-Denver/Colorado-Oxford/England, 2006, p. 9–12). Vestigiile păstrate de la cruciați – fortificațiile, lăcașurile de cult, construcțiile civile (Fig. 1, C) – evidențiază însemnătatea centrului citadin de la Akko, dând măsura nivelului elevat al civilizației vest-europene implantate vremelnic în Orient.

Ar fi desigur de prisos notificarea, susceptibilă de a fi taxată drept platitudine, că Ierusalimul însuși reprezintă un muzeu, în primul rând Orașul Vechi și perimetrul din imediata sa vecinătate: un muzeu însă nu cu o înfățișare de cameră mortuară a civilizațiilor dispărute, ci însuflețit de prezența unor monumente cu valoare simbolică pentru trei religii cu perenitate milenară, dar și cu exteriorizare prezentă viguroasă, cu largă propensiune pe plan mondial, nu odată confruntate cu antagonisme acute, neestompate nici în zorii noului mileniu. Nu fără teme, hărțile circulare din primele veacuri ale celui de-al doilea mileniu al erei creștine figurează de regulă Ierusalimul în centrul mapamondului (L. S. Chekin, *Картография христианского средневековья VIII–XIII вв.*, Moscova, 1999, *passim*), ceea ce se afla în consonanță cu percepția unui cronicar apusean din secolul al XIII-lea – împărtășită negreșit și de consăngenii săi –, care aprecia că „Ierusalimul este cel mai glorios și cel mai mareț oraș din lume” (*Crusader Syria in the Thirteenth Century. The Rothelin Continuation of the History of William of Tyre with Part of the Eracles or Acre Text*, trad. J. Shirley, Aldershot-Brockfield-Singapore-Sydney, 1999, p. 13).

Din oferta culturală generoasă, dar imposibil de asimilat satisfăcător într-un timp limitat, am avut posibilitatea de a lua contact cu vestigiile dispuse în Parcul arheologic (Davidson Center), la Zidul plângerii, în Orașul lui David, pe valea Chedronului, grădina Gethsimani, Via Dolorosa, peștera Zedekiah, complexul Bethesda, Biserica Sfântului Mormânt etc. În Parcul arheologic se detașează resturile construcțiilor din perioada Celui de-al Doilea templu, flancate de antichitățile din secolele ce s-au succedat după demantelarea sa, în urma violentelor confruntări războinice dintre evreii răsculați și armatele împăratului Titus. În imediata vecinătate se găsește Zidul plângerii sau Zidul de Vest (*Hakotel HaMaaravi* în ebraică), care a supraviețuit distrugerilor cauzate de romani, constituind edificiul cel mai sacru al comunităților evreiești de pretutindeni, loc de rugăciune, reculegere și speranță în mântuire. Din așa-numitul Oraș al lui David, corespunzând unei etape incipiente de viață urbană, arheologii au degajat acropola, unele construcții civile și câteva morminte săpate în stâncă (Fig. 1, A), în timp ce pe firul văii Chedronului s-au pus în valoare mormântul monumental al lui Zaharia și coloanele lui Absalom.

Lângă grădina Gethsimani, locul de reculegere a Mântuitorului înainte de Calvar, am vizitat Biserica Sfântului Mormânt al Maicii Domnului, a cărei fațadă se datorează cavalerilor cruciați. În preajmă se plasează și alte renumite lăcașuri de cult, clădite în epoca modernă: Biserica Agoniei (denumită și a Tuturor Națiunilor), biserica Sf. Maria Magdalena, biserica Sf. Ștefan, de la poalele Muntelui Măslinilor, *extra muros*. Enigmatică rămâne destinația peșterii Zedekiah, cu o lungime de circa 230 m, descoperită întâmplător, în anul 1854, de un specialist american în istoria biblică, James Turner Barclay, nemenționată în izvoarele antice și medievale, dar în legătură cu care s-au țesut diverse legende la comunitățile locale creștine, mozaice și musulmane.

Unul din complexele arhitecturale cele mai interesante din cuprinsul Orașului Vechi este cel denumit Bethseda, care reunește mai multe edificii din perioade diferite, ce au făcut obiectul unor ample săpături arheologice. Cu acest prilej au fost descoperite cisterne și băi romane, un templu consacrat lui Asclepius sau lui Serapis, o cuprinzătoare bazilică bizantină cu suprafața de 45×18 m, menită să evoce vindecarea unui paralizic de către Iisus Hristos. Înălțată în vremea când patriarh al Ierusalimului era Iuvenal (422–458), bazilica a suferit importante daune cu prilejul invaziei persane din 614, pentru a fi restaurată câțiva ani mai târziu prin râvna călugărului Modestus. Distrugerii și mai mari au fost provocate din dispoziția iresponsabilă a califului fatimid al-Hakim din 1009, căreia i-a căzut victimă și Biserica Sfântului Mormânt. Pe ruinele lăcașului bizantin cruciații au construit o mică mănăstire hărăzită memorării minunii Mântuitorului, iar, alături de aceasta, o monumentală biserică în stil romanic dedicată Sf. Anna (Fig. 1, B), mama Sf. Maria. Odată cu cucerirea orașului de oștile sultanului Salah ad-Din, destinația acestui din urmă lăcaș a fost schimbată în școală de însușire a preceptelor Coranului, pentru ca, drept recunoștință pentru ajutorul dat în Războiul Crimeei, turcii să o concedeze Franței, spre a i se conferi rosturile inițiale.

Din preajma Bisericii Sf. Anna pornește Via Dolorosa, străbătând cartierul musulman și pe cel creștin până la Biserica Sfântului Mormânt – în realitate un amalgam de construcții ecleziastice –, edificiul cu încărcătură simbolică maximă pentru întreaga creștinătate. Ridicat din inițiativa lui Constantin cel Mare în jurul anului 335 – așa-numita basilică *Martyrium*, extinsă ulterior printr-un edificiu circular, cuprinzând Mormântul, denumit *Anastasis* –, a fost afectat grav la pătrunderea perșilor în Ierusalim, ca și de represaliile anticreștine declanșate de califul al-Hakim. Potrivit unor cronici bizantine, înainte de acestea, Biserica ar fi fost incendiată de arabi, concomitent cu asasinarea patriarhului grec, reacție determinată de iritarea pricinuită de pierderile teritoriale suferite în urma șirului de înfrângeri provocate de Nicephor II Phokas (963–969) în Siria și Cilicia (Ioannis Scylitzae *Synopsis historiarum*, ed. I. Thurn, Berolini et Novi Eboraci, 1973, p. 279), informație etichetată drept incertă de mulți istorici. După ce Fatimizii au permis bizantinilor să refacă lăcașul în vremea domniei lui Constantin IX Monomahul (1042–1055), un aport și mai consistent la reconstrucția, extinderea și înfrumusețarea monumentului a revenit cruciaților franci. Admirabilul portal amplasat pe fațada transeptului său sudic, folosit astăzi drept intrare principală, constituie opera meșterilor lor. În consonanță cu atitudinea sa generoasă și tolerantă, la ocuparea Orașului Sfânt în 1187 de Salah ad-Din, acesta nu a dat curs solicitării unor emiri de a distruge Biserica, ceea ce i-a asigurat dăinuirea. Plasat în centrul unei rotonde, Sfântul Mormânt se află adăpostit într-o așa-numită *aedicula* („templu mic”, „casă mică”), reprezentată adesea pe mozaicuri, ampule, inele, manuscrise din antichitatea târzie și din evul mediu. *Aedicula* a fost reedificată cu măiestrie în 1555 de către Bonifaciu de Ragusa, fiind renovată în 1809–1810, după daunele provocate de un incendiu nefericit (Sh. Gibson și J. E. Taylor, *Beneath the Church of the Holy Sepulchre Jerusalem. The Archaeology and Early History of Traditional Golgotha*, Londra, 1994; M. Biddle, *Das Grab Christi. Neutestamentliche Quellen – historische und archäologische Forschungen – überraschende Erkenntnisse*, trad. H. Pitt-Killet, Giessen-Basel, 1998; M. Biddle, *The Tomb of Christ*, Thrupp, 1999; J. Krüger, *Das Ziel der Kreuzzüge: Die Grabskirche, in Saladin und die Kreuzfahrer*, ed. A. Wiczorek, M. Fansa, H. Meller, Mainz, 2005, p. 31–35).

În afară de aceste lăcașe, în perimetrul Orașului Vechi au dăinuit numeroase alte edificii datorate cruciaților (A. J. Boas, *Jerusalem in the Time of the Crusades. Society, Landscape and Art in the Holy City under Frankish Rule*, Londra-New York, 2001; M. A. Hiyari, *Crusader Jerusalem 1099–1187 AD*, în K. J. Asali [ed.], *Jerusalem in History. 3000 BC to Present*, Londra-New York-Bahrain, 2002, p. 130–176), Ayyubizilor (M. K. Hawari, *Ayyubid Jerusalem (1187–1250). An Architectural and Archaeological Study*, BAR International Series, 1628, Oxford, 2007), mamelucilor (M. Hamilton Burgoyne, *Mamluk Jerusalem. An Architectural Study*, Essex, 1987; D. P. Little, *Jerusalem under the Ayyūbids and Mamlūks 1187–1516 AD*, în K. J. Asali [ed.], *Jerusalem...*, p. 177–227) și otomanilor (*Ottoman Jerusalem. The Living City: 1517–1917*, ed. S. Auld și R. Hillenbrand, I–II, Londra, 2000), de deosebită valoare arhitecturală, multe dintre ele cu refaceri sau adaosuri din perioade diferite, ceea ce le face, în unele cazuri, greu de încadrat cronologic cu cea mai mare precizie.

Anumite controverse s-au iscat și în privința succesiunii etapelor de construcție a zidului împrejmuit al Orașului Vechi, controverse care în ultimii ani tind să se atenueze, ca urmare a amplificării investigațiilor întreprinse de istorici, arheologi și arhitecți. Rămâne deocamdată insuficient clarificată problema stadiilor incipiente de ridicare a fortificațiilor. Așa cum se știe, regele Herod a refuncționalizat citadela destinată să apere Templul și pe locuitorii orașului, lucrări ulterioare fiind asumate de romani, bizantini și arabi. După cucerirea Ierusalimului de cruciați, la 15 iulie 1099, și constituirea Regatului latin omonim, cetatea a fost prevăzută cu ziduri puternice, care însă nu au reușit să stăvilească asaltul oștilor lui Salah ad-Din de la 2 octombrie 1187, ce a urmat strălucitei victorii obținute împotriva francilor la Hattin. Iminența declanșării celei de-a Treia cruciade a obligat noile autorități islamice să se preocupe de consolidarea centurii de apărare, care avusese de suferit în timpul asediului. Aceasta a rezistat atacului cruciaților, dar totuși funcționarea sa nu a avut durabilitate: nu pentru că ar fi fost afectată de ofensiva cavalerilor creștini, ci pentru că musulmanii au decis singuri demantelarea sa. În scopul prevenirii ocupării și menținerii cetății în posesia cruciaților, care tocmai debarcaseră în nordul Egiptului, în anul 1219 principele al-Mu'azzam 'Isa, a dispus dezafectarea zidurilor, așa încât, atunci când sultanul al-Kamil a consimțit să retrocedeze Ierusalimul împăratului Friedrich II în 1229, Orașul Sfânt nu dispunea de fortificații eficiente, rămânând în această postură și în următorii ani, astfel că în vara lui 1244 a devenit pradă facilă agresiunii horezmienilor, de la care l-au preluat Ayyubizii. Schimbarea stăpânirii, cu cortegiul său de convulsii pe plan confesional, a provocat exodul creștinilor, ceea ce l-a determinat pe René Grousset (*Histoire des Croisades et du Royaume franc de Jérusalem*, III, *La monarchie musulmane et l'anarchie franque*, Paris, 1936, p. 413) să formuleze acuzații intransigente la adresa suveranului german și a celorlalți conducători cruciați pentru vinovăția „criminală” de a nu se preocupa de dotarea mult râvnitului centru citadin cu un sistem defensiv corespunzător. La începutul secolului al XIV-lea citadela a fost refăcută de sultanul al-Nasir Muhammad, ceea ce atestă și cronicarul Al-Qalqashandi. Pe fundalul decăderii ireversibile a statului mameluc, în ultimele zile ale anului 1516, în oraș au pătruns armatele lui Selim I, care l-au anexat Imperiului otoman, împreună cu întreg Sultanatul. De-abia după mai bine de două decenii, prin 1537–1540 – apelând la priceperea arhitectului Darwish al-Halabi din Alep – Suleiman Magnificul a fost în măsură să preia îndatorirea de a-i ridica ziduri impozante, care, cu reparațiile periodice de rigoare, s-au menținut până în zilele noastre (G. J. Wightman, *The Walls of Jerusalem from the Canaanites to the Mamluks*, Sydney, 1993; M. Hawari, *The citadel [qal'a] in the Ottoman period: an overview*, în *Ottoman Jerusalem...*, I, 2000, p. 493–518; M. Ghosheh, *The walls and gates of Jerusalem before and after sultan Süleymân's rebuilding project of 1538–40*, în *Governing the Holy City. The Interaction of Social Groups in Jerusalem between the Fatimid and the Ottoman Period*, ed. J. Pahlitzsch și L. Korn, Wiesbaden, 2004, p. 117–137).

Un timp destul de consistent din cadrul deplasării l-am afectat documentării în fondurile bibliotecilor universitare de la Tel Aviv, Haifa și Ierusalim, toate în mod remarcabil dotate cu o vastă literatură științifică, domeniile pe care le-am vizat – istoria mongolilor, a ordinelor călugărești și a cruciaților, contactele economice, confesionale și politice dintre Orientul Apropiat și Europa de Sud-Est – fiind foarte bine reprezentate. Cele trei mari unități de învățământ superior au drept element comun dispunerea în cadrul unor întinse și bine utilizate campusuri, amplasate în zone periferice ale arealurilor urbane, acoperite cu un înveliș vegetal atrăgător și relaxant. În afara bibliotecilor universitare menționate, am lucrat în biblioteca aflată în subordinea instituției Israel Antiquities Authority de la Ierusalim. Contactul cu prestigioase personalități științifice, precum profesorul Reuven Amitai de la Universitatea Ebraică și dr. Baruch Brandl de la Israel Antiquities Authority, s-a dovedit foarte util pentru demersurile profesionale pe care mi le-am propus.

VICTOR SPINEI

A

B

C

Fig. 1. A – Morminte săpate în stâncă de la periferia Orașului lui David de la Ierusalim; B – Fațada bisericii Sf. Anna de la Ierusalim, ridicată de cruciați în secolul al XII-lea; C – Edificii din citadela cruciaților de la Akko, din secolele XII–XIII.

STAGIU DE DOCUMENTARE BERLINEZ (2010)

Drept urmare a demersurilor pe care le-am întreprins în urmă cu patru-cinci ani, între Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași și Freie Universität din Berlin s-a încheiat un parteneriat de colaborare în sfera mobilităților Erasmus / Socrates, implicând prioritar Seminarul / Departamentul de Istorie Veche și Arheologie al Facultății de Istorie de la Alma mater ieșeană și Institut für Prähistorische Archäologie din cadrul universității berlineze amintite. De acest parteneriat au beneficiat câțiva doctoranzi și profesori ieșeni, atât în domeniul didactic cât și în acela al documentării științifice, în vreme ce colegii germani și-au asumat până în prezent mai mult postura de gazdă.

Având asentimentul profesorului Michael Meyer de la Institut für Prähistorische Archäologie, am putut să-mi desfășor activitatea la Berlin în conformitate cu mobilitatea Erasmus, în perioada 5–26 iulie 2010. Aceasta a implicat, pe de o parte, întâlniri de lucru cu cadrele didactice, doctoranzii și studenții Institutului, iar, pe de altă parte, un stagiu de documentare în mai multe biblioteci și muzee din capitala Germaniei.

Cercetările berlineze în sfera preistoriei își revendică predecesorii cu multe secole în urmă. O încercare de cuantificare a primelor descoperiri aferente acestei perioade într-o lucrare de sine stătătoare, astăzi o adevărată raritate bibliografică – *Thesaurus Orcivus Marchius* –, datează încă din a doua jumătate a secolului al XVII-lea și se datorează lui Martin Friedrich Seidel (1621–1693), originar din Saxonia. Prelunga perioadă de demersuri aleatorii purtând emblema diletantismului ia sfârșit atunci când, în capitala Regatului Prusiei, s-a fondat în 1869 *Gesellschaft für Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte*, avându-l drept principal mentor pe Rudolf Virchow. Un pas înainte spre profesionalizarea domeniului l-a constituit crearea în anul 1909, de către Gustaf Kossinna, a așa-numitei *Deutsche Gesellschaft für Vorgeschichte*, rebotezată curând *Gesellschaft für Deutsche Vorgeschichte*, care a coexistat, aflându-se într-o anumită rivalitate, cu societatea lui Virchow. Cu toate că fusese întemeiată cu patru decenii mai înainte, aceasta din urmă s-a dovedit mult mai viabilă, grație adaptabilității la schimbările sociale și politice petrecute de-a lungul timpului, astfel că supraviețuiește și astăzi, având însă o paletă a preocupărilor drastic redusă în raport cu cea inițială.

În pofida interesului statornic pentru obiectivele preistorice, fructificat în diverse lucrări savante și în valorificarea muzeistă a exponatelor descoperite, învățământul universitar din Germania s-a dovedit mai puțin receptiv la crearea unor catedre speciale pentru predarea disciplinei arheologiei preistorice decât acela din unele țări învecinate. Dezideratul respectiv s-a materializat în capitala Reich-ului datorită stăruințelor lui Gustaf Kossinna de-abia la cumpăna secolelor XIX și XX, reușita sa fiind devansată de către Jacob Worsaae la Copenhaga, Gabriel de Mortillet la Paris, Jozef Hampel la Budapesta, Oscar Montelius la Stockholm, Luigi Pigorini la Roma, Moritz Hoernes la Viena. Dincolo de controversatele sale concepții privind interpretarea materialului arheologic, Gustaf Kossinna a fost un real dinamizator al cercetărilor de teren și a valorificării pragmatice a rezultatelor săpăturilor. Urmașul său de la Seminarul de Preistorie al Universității Friedrich-Wilhelm, Max Ebert (1879–1929), ilustru mai cu seamă ca editor al *Reallexikon der Vorgeschichte*, s-a putut afirma în mai mică măsură drept profesor, datorită morții sale premature. În perioada guvernării național-socialiste, când titulatura disciplinei preistoriei a revenit lui Hans Reinerth, interesul pentru cercetarea arheologică a dobândit noi valențe, dar politizarea excesivă a concluziilor de ordin istoric a fost de natură să compromită chiar și demersurile cărturărești oneste. Dezastrul bombardamentelor de la sfârșitul celei de-a doua conflagrații mondiale a lichidat fizic viața universitară berlineză și a fost necesară intervenția autorităților militare străine spre a o reînfrîpa. După mai multe tatonări, în condițiile instaurării Cortinei de Fier, generalul american Clay a patronat fondarea unei universități în sectorul vestic al metropolei germane, așa-numita Freie Universität, inaugurată oficial la 4 decembrie 1948 în cartierul Dahlem. Evoluția sa ulterioară, în continuă concurență cu Universitatea Humboldt din Berlinul de Est, a purtat amprenta sistemului de învățământ superior occidental, bazat pe integrarea organică a procesului educațional cu cercetarea

științifică. Prima facultate creată în cadrul Universității Libere a fost cea de filosofie, dar a trebuit să se scurgă un deceniu până când, în semestrul de iarnă din 1958–1959, s-a reușit să se facă loc și disciplinei de pre- și protoistorie, printr-un curs asupra protoistoriei Europei în mileniul I î. Hr., asumat de Otto-Friedrich Gandert, devenit și director la Museum für Vor- und Frühgeschichte. După ce savanți reputați de talia lui Vladimir Milojević și Rolf Hachmann au declinat oferta de a se stabili în Berlinul de Vest, postul de profesor în domeniul preistoriei a fost ocupat în toamna anului 1959 de Ernst Rudolf Horst Kirchner (1913–1990), căruia i se datorează și crearea așa-numitului Institut für Ur- und Frühgeschichte. Acesta și-a schimbat mai multe sedii, până când, în 1981, a dobândit clădirea din str. Altenstein 15 – ce aparținuse pictorului de marine Hans Bohrdt –, unde ființează și în prezent. În cadrul obișnuitelor restructurări din sistemul universitar, Institutului i s-a atribuit în 1969 rangul inferior de Seminar, integrat în Institut für Archäologie, la departamentul Altertumswissenschaft. Activitatea fructuoasă și creșterea prestigiului său internațional au justificat redobândirea calității de institut în anul 2000, de data aceasta cu numele de Institut für Prähistorische Archäologie, fapt datorat în mare parte rezultatelor meritorii obținute după ce la cârma sa a venit – în 1981 – profesorul Bernhard Hänsel. Pe linia prefigurată încă de Max Ebert, preocupările sale și ale colaboratorilor săi au fost direcționate prioritar spre preistoria sud-estului și estului Europei, arealul peninsular balcanic beneficiind de cercetări de teren de anvergură, având un caracter interdisciplinar, ceea ce a avut drept rezultat elaborarea unui număr consistent de monografii, studii sintetice și teze de doctorat (cf. B. Hänsel, *Die Ur- und Frühgeschichte an Universitäten und Forschungseinrichtungen*, în *Miscellanea Archaeologica III. Berlin und Brandenburg. Geschichte der archäologischen Forschung. Beiträge zur Denkmalpflege in Berlin*, 22, Hrsg. von J. Haspel und W. Menghin, Berlin, 2006, p. 109–111; H. Peter-Röcher, *Das Institut für Prähistorische Archäologie der Freien Universität Berlin*, în *ibidem*, p. 147–154). Profesorul Bernhard Hänsel – *doctor honoris causa* al Universității din București – s-a ocupat cu o devoțiune aparte de îndrumarea generației tinere de cercetători, studenți și doctoranzi, cooptând numeroase energii spre domeniile pe care le-a ilustrat în mod strălucit, astfel că a creat o adevărată școală arheologică. Totodată, conștientizând dificultățile întâmpinate de cercetătorii din estul și sud-estul Continentului pe planul desăvârșirii profesionale, le-a acordat de-a lungul timpului un sprijin colegial eficient, de acesta uzând și mulți arheologi din România și Basarabia.

Institut für Prähistorische Archäologie și-a menținut dinamica activității atât pe plan științific, cât și în sfera didactică, și în ultimii ani, de când în fruntea sa se găsește prof. dr. Wolfram Schier. Dintre cercetările arheologice pe care le-a întreprins se remarcă cele din localitatea bănățeană Uivar (jud. Timiș), situată la circa 40 km sud-vest de Timișoara, în colaborare cu prof. dr. Florin Drașovean, directorul Muzeului Banatului. Săpăturile propriu-zise au început în 1999, fiind precedate în anul anterior de complexe prospecțiuni de suprafață. Acestea au prilejuit dezvelirea unei întinse așezări aparținând culturilor Vinča și Tiszapolgár, obținându-se date importante relativ la arhitectura construcțiilor de locuit și la viața spirituală a comunităților preistorice. Alte șantiere arheologice de anvergură au fost deschise la Çatalhöyük în centrul Anatoliei (dr. Eva Rosenstock), Monkodonja în Croația (prof. dr. Bernhard Hänsel), Altbrandsleben (prof. dr. Wolfram Schier, dr. Silvine Scharl), Hitzacker-Marwedel (dr. Hans-Jörg Nüsse), Harzhorn bei Northeim (prof. dr. Michael Meyer), din zona centrală și estică a Germaniei etc.

Institutul berlinez desfășoară totodată și o susținută activitate editorială. Pe lângă *Prähistorische Zeitschrift*, unul din periodicile cele mai prestigioase din lume din domeniul arheologiei – al cărui prim număr a apărut încă din anul 1909 –, în editarea căruia membrii săi și-au asumat un aport preponderent, aceștia au în vedere publicarea a numeroase alte volume de profil. Astfel, sub coordonarea profesorilor Michael Meyer și Wolfram Schier, a început să se editeze de curând o nouă serie, vizând o paletă tematică atractivă și diversă, *Berliner Archäologische Forschungen*, în cadrul căreia a fost tipărit recent cel de-al șaselea tom.

În decursul stagiului de documentare din iulie 2010, am lucrat în mai multe biblioteci și muzee berlineze, colectând materiale aferente planului de cercetare al Institutului de Arheologie din Iași pe anul în curs și pentru alte teme conexe perioadei migrațiilor târzii și evului mediu timpuriu în sud-estul, estul și centrul Europei. În afară de biblioteca de la Institut für Prähistorische Archäologie, am frecventat bibliotecile Secțiilor Eurasia și Orient din cadrul Institutului Arheologic German, Universitätsbibliothek, Philologische Bibliothek, biblioteca de la Institut für Osteuropäische Geschichte și biblioteca de Istorie și Istorie a Artei, dependente de Freie-Universität.

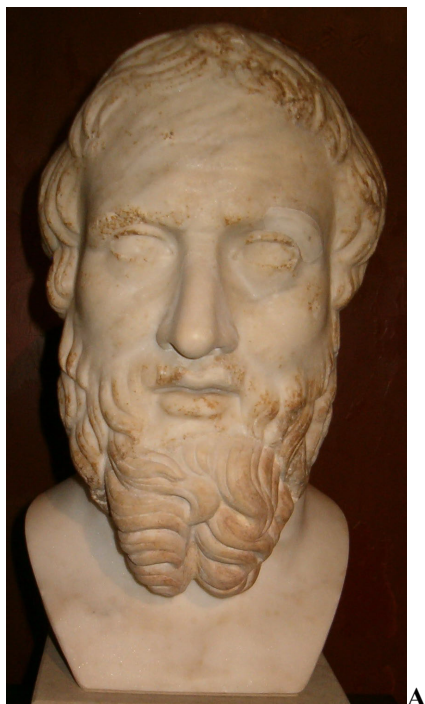
În același timp, mi-am extins sfera investigațiilor prin vizitarea câteva unități muzeale de faimă internațională, aflate în jurisdicția Fundației Preussischer Kulturbesitz, precum Pergamon Museum, Bode

Museum, Alte Nationalgalerie, Altes Museum, precum și Neues Museum, redeschis, după mai multe decenii de dezactivare, în octombrie 2009. Acesta din urmă cuprinde admirabile colecții de artă preistorică, egipteană și greco-romană, piesa sa cea mai celebră fiind indubitabil bustul reginei Nefertiti (Nofretete) (1351–1334 î. Hr.), provenind de la Amarna. Înainte ca Neues Museum – a cărei clădire fusese grav afectată în timpul războiului, ca, de altfel, întreaga capitală a Germaniei –, să-și redeschidă porțile marelui public, multe din obiectele din actualul său patrimoniu fuseseră expuse în Museum für Vor- und Frühgeschichte și în clădirile învecinate din așa-numita „Insulă a Muzeelor”. În ceea ce mă privește, dintre exponatele sale mi-au captat interesul în mod deosebit cele patru statui antropomorfe masive din piatră, provenind din localități neidentificate din Ucraina, din categoria denumită „kamennye baby”, încadrată cronologic în secolele XI–XIII și atribuită convențional triburilor cumane (Fig. 1/C). Pentru istoria noastră antică prezintă mult interes bustul de marmură reprezentându-l pe un tânăr dac (integrat în *Antikensammlung*, cu numărul de inventar *SK 461*), din secolul al II-lea, ce provine din *Forum Traiani* și a fost achiziționat la Roma în anul 1826 (Fig. 1/B), având cele mai apropiate analogii la Muzeul Vaticanului.

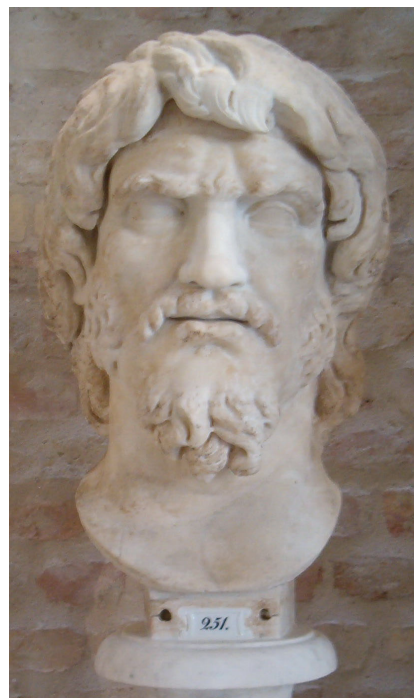
Deosebit de instructive și fructuoase s-au dovedit, din punctul meu de vedere, întrevederile și dezbaterile științifice avute cu prof. dr. Wolfram Schier, prof. dr. Michael Meyer, prof. dr. Bernhard Hänsel, dr. Elke Kaiser, dr. Cornelia Becker și dr. Eva Rosenstock, de la Institut für Prähistorische Archäologie, prof. dr. Svend Hansen, dr. Nikolaus Boroffka, dr. Anatol Nagler și dr. Agathe Reingruber de la Secția Eurasia din cadrul Institutului Arheologic German, prof. dr. Ricardo Eichmann și dr. Oliver Dietrich de la Secția Orient de la același institut, precum și cu alți arheologi care activează în Berlin: dr. Uwe Fiedler, dr. Tudor Soroceanu, dr. Laura Dietrich, Sabine Brodbeck etc., mulți dintre aceștia cu preocupări statornice pentru diverse segmente cronologice ale arealului carpato-dunărean. De altfel, cooperarea dintre arheologii ieșeni și cei berlinezi, deja cu tradiții destul de vechi, se desfășoară în parametri satisfăcători, având perspectiva să se extindă și să se amplifice, așa încât nu este cătuși de puțin întâmplător că, de curând, prof. dr. Wolfram Schier a fost cooptat în Colegiul de redacție de la *Arheologia Moldovei*, iar prof. dr. Svend Hansen în cel de la *Studia Antiqua et Archaeologica*, în vreme ce prof. dr. Hermann Parzinger, în prezent președinte la Preussischer Kulturbesitz, a fost ales drept Membru de onoare al Institutului de Arheologie din Iași.

Sublinierea marilor valențe de care dispune Berlinul în sfera cercetărilor arheologice și a beneficiilor ce decurg din materializarea stagiilor de documentare în acest prestigios și efervescent centru cultural și științific ar intra în zodia truismelor, astfel că preferăm să o evităm.

VICTOR SPINEI

A

B

C

D

Fig. 1. A – Bustul de marmură al lui Herodot. Copie romană din secolul al II-lea î.Hr., după un model grecesc din secolul al IV-lea î.Hr., descoperită în Italia; B – Bustul de marmură al unui dac, din secolul al II-lea d.Hr., provenind din Forum-ul lui Traian, achiziționat la Roma în 1826; C – Statui de piatră reprezentând două femei cumane (*kamennye baby*), din secolele XI–XIII, provenind din Ucraina; D – Sculptură în lemn reprezentându-l pe Sf. Gheorghe luptând cu balaurul, realizată de Tilman Riemenschneider (cca 1460–1531) (Berlin: A, B, C – Neues Museum; D – Bode Museum).

STAGIU DE CERCETARE LA ROMA

Pe parcursul anilor 2008–2010 am beneficiat de o bursă de cercetare și formare postuniversitară „Vasile Pârvan” la Accademia di Romania din Roma. Prestigioasa instituție din Valle Giulia a fost înființată în anul 1922, la inițiativa lui Vasile Pârvan, sub numele de Școala Română de la Roma (în paralel, Nicolae Iorga punează bazele Școlii române de la Paris – Fontenay-aux-Roses). Sediul actual, inaugurat în 1933, a fost ridicat sub conducerea arhitectului Petre Antonescu, costurile lucrării fiind susținute de Banca Națională a României, iar terenul fiind pus la dispoziție de către Guvernul italian, contra unei chirii simbolice (1 liră pe an). Primul director al Școlii a fost fondatorul ei, iar până în anul 1947, când autoritățile române hotărâau închiderea instituției, i-au urmat în funcție G. G. Mateescu (1927–1929), Emil Panaitescu (1929–1941) și Scarlat Lambrino (1941–1947). Vreme de 20 de ani Academia a ramas închisă, clădirea degradându-se treptat. La intervenția statului italian, care amenința cu recuperarea terenului, se reiau lucrările de restaurarea a acesteia, astfel că va fi redeschisă în anul 1969, sub numele de Biblioteca Româna de la Roma. Începând cu anul 1990, așezământul și-a schimbat din nou statutul, redevenind Academia Română din Roma. În momentul de față, există cel puțin trei foruri care diriguiesc (de *iure*) activitatea acestei instituții: gestiunea este încredințată Ministerului Afacerilor Externe, în vreme ce activitățile sale sunt coordonate de Ministerul Educației, Tineretului și Cercetării (partea de studiu și cercetare) și de Institutul Cultural Român (partea de promovare culturală)¹.

Încă din perioada interbelică, Școala de la Roma a acordat burse în domeniul arheologiei, istoriei, filologiei și al artelor frumoase. Membrii Școlii au fost aleși dintre cei mai buni licențiați ai universitatilor române (București, Cluj, Iași, Cernăuți). Evoluția ulterioară a acestor stipendii este strâns legată de cea a instituției care îi nutrește. O reînnoire episodică a acestei tradiții s-a petrecut la începutul anilor '70; dar abia în anul 1997, eforturile lui Marian Papahagi în această direcție s-au materializat, într-un context politic și cultural favorabil. Astfel că, în zilele noastre, Accademia găzduiește, în bună parte, pe titularii acestor burse, precum și pe numeroși studenți sau cercetători din importante instituții din țară.

În ceea ce mă privește, am candidat pentru obținerea unei burse de cercetare „Vasile Pârvan” cu un proiect intitulat *Ritrovamenti monetali negli insediamenti romani dal Medio e Basso Danubio durante il periodo del Principato*. Lucrarea a fost coordonată de către domnul Virgil Mihailescu-Bîrlița, din partea română și de către domnul Giovanni Gorini de la Università di Padova, din partea italiană. Durata consistentă a stagiului de bursă (20 de luni) mi-a permis să-mi stabilesc numeroase obiective de-a lungul șederii mele la Roma (și o bună parte din ele sper că le-am îndeplinit).

În primul rând am încercat să-mi completez baza informativă în cât mai multe direcții, în vederea îndeplinirii angajamentului de bursă, dar și a unor proiecte aflate în curs de desfășurare. Prin urmare, cea mai mare parte a timpului am dedicat-o documentării în principalele biblioteci din Roma. Numărul acestora este unul impresionant, astfel că le voi menționa succint, pe cele mai importante: cele ale școlilor străine (în special Deutsches Archäologisches Institut Rom, École Française de Rome, American Academy in Rome, The British School at Rome, dar și Escuela Española de Historia y Arqueología en Roma, Academia Belgica etc), cele ale Universităților („La Sapienza”, „Tor Vergata”, „Roma Tre”) sau ale Institutelor de cercetare din Roma (Istituto Italiano di Numismatica, Istituto di Archaeologia e Storia dell'Arte, Pontificio Istituto Orientale sau Soprintendenza Archeologica).

Profitând de accesul constant la fondul generos de publicații de specialitate din aceste biblioteci am fost interesat, în general, de domeniul numismaticii antice (romane, grecești sau barbare) și, în mod particular de problematica descoperirilor monetare din așezări. În acest sens, am încercat să realizez o bază de date care să cuprindă descoperirile monetare din principalele situri din zona limesului renan și dunărean; în fiecare dintre situații, atunci când a fost posibil, am căutat să corelez documentul numismatic (lista de monede a unui sit) cu informațiile arheologice (tipul de sit, contextul descoperirii).

¹ Principalele informații despre istoricul Accademiei di Romania din Roma apar pe site-ul acestei instituții <http://www.accadromania.it/accademia.htm>.

În decursul celor doi ani petrecuți în Italia am avut prilejul de a reîntâlni și de a cunoaște mai mulți specialiști, deopotrivă numismați și arheologi. Deosebit de fructuoase și constructive s-au dovedit a fi, în special, contactele cu profesorii de la universitățile din nordul Italiei (domnii Giovanni Gorini, Michele Asolati și Bruno Callegger de la Università di Padova și Museo Bottacin, doamnele Anna Lina Morelli și Emanuela Ercolani Cocchi de la Bologna, domnii Adriano Savio și Ermanno Arslan de la Milano, Andreea Sacocci de la Udine, Carlo Poggi de la Modena), dar și cu cercetătorii din Roma (în special cei de la Istituto di Numismatica – doamna directoare Sara Sorda, Anna Maria Liberati de la Museo della Civiltà Romana, Lucrezia Ungaro, de la Museo dei Fori Imperiali). Aceste legături s-au materializat în utile discuții, sugestii, confruntări de opinii, dar și în demararea unor proiecte comune, cu o finalitate concretă (organizarea unor manifestări științifice, elaborarea unor studii de specialitate, în colaborare sau inițierea unor schimburi de publicații cu Institutul nostru).

Stagiul de documentare la Roma mi-a facilitat accesul la cele mai recente cercetări din domeniul arheologiei și numismaticii antice. Iar una din modalitățile importante de contact cu aceste rezultate a reprezentat-o participarea la numeroasele conferințe, simpozioane sau workshopuri organizate, cu regularitate, de către principalele instituții universitare și academice din acest centru. Voi puncta doar două cazuri particulare, relevante pentru tema proiectului meu acolo. Primul dintre ele îl reprezintă un workshop dedicat celui mai mare tezaur monetar antic cunoscut, descoperit în anul 1981, în Libia, la Misurata (în apropiere de *Leptis Magna*). Depozitul conține 108.000 de monede (*nummi* din perioada de început a tetrarhiei) și a fost încredințat spre studiu statului italian. Investigația acestei descoperiri implică o echipă internațională multidisciplinară, urmărindu-se realizarea unei baze de date cu piesele în format 3D, precum și numeroase analize fizico-chimice non-distructive.

Cea de-a doua manifestare la care mă voi referi este un Convegno – cu titlul „La numismatica per l’archeologia – l’archeologia per la numismatica” – organizat de către Accademia di Romania, în colaborare cu Museo dei Fori Imperiali, în zilele de 4–5 iunie 2010. Lucrările au reunit, deopotrivă, specialiști italieni și români, din domeniul numismaticii și al arheologiei. Tematica comunicărilor a fost una bine definită și s-a axat pe urmărirea relațiilor pe care le generează studiul monedei în context arheologic, în diferite perioade: datarea straturilor arheologice, moneda ca „terminus post-quem”, corelarea instrumentului numismatic cu alte artefacte databile sau non-databile. Intervenția mea s-a referit la descoperirile monetare din castelele Daciei romane (*Coin finds in the military settlement of Roman Dacia*). În cadrul aceluiași colocviu a existat și o sesiune dedicată prezentării principalelor apariții editoriale numismatice, din cele două țări. În momentul de față se încearcă alcătuirea unui volum al manifestării, în colaborare cu Universitatea din Padova, în prestigioasa *Collana* coordonată de către Giovanni Gorini, *Numismatica Patavina*. Personal, sper ca acest dialog de anvergură, pe care l-am inițiat, între specialiștii numismați italieni și cei români să continue, cel puțin la aceiași parametrii.

O autentică instruire și delectare intelectuală mi-a prilejuit vizitarea obiectivelor importante istorice, arheologice și artistice din capitala Italiei și din vecinătatea ei. Enumerarea lor în cadrul acestei prezentări ar putea părea redundantă, astfel că mă voi limita la câteva observații punctuale.

Prin prisma pregătirii profesionale, am acordat o atenție sporită principalelor situri arheologice de epocă romană: Foro Romano, Colosseo, Pantheon, *Domus Aurea*, Terme di Caracalla, Circo Massimo, Palatino, *Ara Pacis Augustae*, Parco di *Via Appia*, Villa Adriana etc. Din aceeași perspectivă am privit, într-o primă fază, majoritatea muzeelor aparținând de Soprintendenza Speciale per i Beni Archeologici di Roma, de Vatican sau pe cele private. Menționez doar colecțiile numismatice impresionante aflate în Museo Nazionale Romano (Palazzo Massimo), Museo Numismatico della Zecca Italiana sau Musei Capitolini.

Am reușit, de asemenea, să vizitez numeroase alte situri arheologice, din diverse epoci, aflate pe tot cuprinsul Italiei, atât din regiunea Lazio, cât și din Campania, Veneto, Trentino-Alto Adige, Lombardia, Emilia-Romagna etc. Majoritatea acestor vizite au avut un caracter privat, dar, deosebit de utile s-au dovedit excursiile de studiu organizate în cadrul Accademiei di Romania, la inițiativa domnului Director, Prof. Dr. Mihai Bărbulescu. Acestea s-au desfășurat periodic și au vizat importante situri arheologice din Roma și din Italia (Pompei, Cerveteri, Castelli Romani, Perugia, Assisi, Spoleto, Terni etc.). Cu prilejul unei asemenea vizite de documentare, am prezentat colegilor bursieri complexul de monumente de pe *Collis Palatinus*.

Acest stagiul de documentare la Roma a însemnat, în primul rând, prețioase câștiguri profesionale, o oportunitate deosebită pentru acumulările științifice cantitative (informaționale) cât și pentru cele calitative (metodologice). Mulțumesc, încă o dată domnilor profesori care mi-au sprijinit candidatura, precum și colegilor ieșeni, foști bursieri, pentru informațiile prețioase pe care mi le-au oferit cu generozitate.

PROFESORUL IONEL CÂNDEA,
MEMBRU DE ONOARE
AL INSTITUTULUI DE ARHEOLOGIE DIN IAȘI

MESAJ AL ÎNALTPREASFÎNȚITULUI CASIAN,
ARHIEPISCOPUL DUNĂRII DE JOS

Stimate Domnule Membru al Academiei

Cu deosebită bucurie și cu reală satisfacție spirituală am primit vestea desemnării Domnului Prof. Dr. Ionel Căndea în calitate de *Membru de onoare* al Institutului de Arheologie, din cadrul Academiei Române – Filiala Iași.

Este o încununare fericită a unui parcurs dens și demn al cercetării Domniei Sale istorice de până acum, mai ales în spațiul Dunării de Jos, dar și o mărturie vie a continuității aceleiași laborioase lucrări, în viitor.

Vă rugăm să primiți respectuoasele noastre mulțumiri pentru alegerea Domnului Prof. Dr. Ionel Căndea în înalta demnitate științifică și academică, pe care o interpretăm și ca pe o nouă treaptă de apreciere a lucrării harnicilor istorici din această parte de țară.

Folosim acest prilej și pentru a felicita pe Domnul Prof. Căndea cu prilejul zilei de naștere, în mijlocul dragostei dumneavoastră.

Cu prețuire și binecuvântare,
Înaltpreasfințitul CASIAN, Arhiepiscopul Dunării de Jos

**PROF. DR. IONEL CÂNDEA, UN REPREZENTANT
PROEMINENT AL MEDIEVISTICII ROMÂNEȘTI**

Când conducerea Institutului de Arheologie al Academiei Române, Filiala Iași, a stabilit principiile de decernare a titlului de Membru de onoare al instituției, a avut în vedere în egală măsură prestația științifică a persoanelor vizate și eficiența colaborărilor bilaterale. Din ambele puncte de vedere omagiatul de astăzi – prof. dr. Ionel Căndea – îndeplinește pe deplin criteriile adoptate, apreciere pe care nu o formulăm de dragul epitetelor.

Colegul nostru – director al prestigiosului Muzeu al Brăilei și cadru didactic la Universitatea „Dunării de Jos”, din Galați – deține o carte de vizită consistentă, ce nu are nevoie de prezentări detaliate, întrucât realizările sale de sub cupola arheologiei și istoriei au dobândit prestigiu și notorietate în tot cinul medievistilor. Studiile la Alma mater din capitală, unde a beneficiat de îndrumarea câtorva dascăli de solidă erudiție, au contribuit la modelarea aptitudinilor, drenarea opțiunilor profesionale și la însușirea unor cunoștințe temeinice în sfera științelor istorice, dar, potrivit consuetudinii, roadele procesului de instruire s-au putut culege numai atunci când învățăcelul a dispus de un cadru care să-i permită exteriorizarea harului și pasiunii statornice pentru munca de cercetare. Persoana colegului Ionel Căndea cumulează atât valențele investigatorului de documente, cât și pe acelea ale arheologului, ceea ce, din păcate nu întâlnim la prea mulți cercetători animați de interes pentru evul mediu. Conjunția amintită a constituit chintesența performanțelor sale cărturărești, care l-au impus, treptat, dar ferm și ireversibil, în elita colegilor de breaslă.

Profesorul Ionel Căndea a coordonat cu deplin profesionalism lucrările de pe mai multe șantiere arheologice, mai relevante fiind, în viziunea noastră, cele de la Brăila, Măxineni și Cetatea Albă. Valorificarea vestigiilor depistate i-a permis elaborarea unor comunicări prezentate la congrese și simpozioane din țară și de dincolo de frontarii, precum și a unor monografii și studii de mare interes științific, capabile să înfrunte eroziunea vremurilor, al căror suport documentar a constat nu numai din materialul arheologic, ci dintr-o paletă largă de izvoare narrative, diplomatice, numismatice și cartografice, prospectate cu acribie și discernământ. Volumul dedicat trecutului Brăilei publicat în 1995, încununat cu premiul „Dimitrie Onciul” al Academiei Române, rămâne un model de tratare monografică a istoriei unei așezări urbane medievale, care polarizase la un moment dat atenția unor istorici de talia lui Nicolae Iorga și Constantin C. Giurescu. În același timp, în calitate de director al muzeului brăilean, a patronat și sprijinit un program coerent de săpături cu caracter metodic în numeroase așezări și necropole, datate în diferite perioade, nu numai în raza județului Brăila, ci și în alte regiuni ale țării.

Chiar dacă s-a aplecat adesea asupra subiectelor de istorie locală, ceea ce, de altfel, nu este cătuși de puțin incriminabil, acestea nu au fost abordate într-o viziune cu tentă autarhică, adică detașate de manifestarea evenimentelor de pe un plan mai amplu, ci în conexiune și interdependență cu ele, fapt ce i-a permis reconstituiri cu armătură interpretativă cu validitate și credibilitate sporită, grație și remarcabilului său orizont cultural. Din acest punct de vedere, colegul nostru se află în convergență cu un precept ce și-a găsit definiția încă în secolul al II-lea înainte de era creștină, la un ilustru cronicar originar din Arcadia, care formula următoarea reflexie, de o surprinzătoare actualitate: *Căci de la o parte se poate căpăta o idee despre întreg, însă o cunoaștere și o noțiune adevărată nu se poate dobândi. De aceea, trebuie să conchidem că istoria parțială contribuie foarte puțin la cunoașterea sigură a ansamblului. Numai prin împletirea și compararea tuturor părților, precum și prin asemănarea și deosebirea lor, se poate ajunge la aceasta; și numai cine cercetează cu atenție istoria sub toate aspectele va putea să tragă din ea folos și desfătare* (Polybios, *Istorie*, ed. și trad. V. C. Popescu, București, 1966, p. 60).

Manifestând o înțelegere superioară față de anumite realități revoluate și prezente, profesorul Ionel Căndea a gestionat finanțarea de către muzeul brăilean a unor șantiere arheologice din Basarabia, aflate astăzi în hotarele Ucrainei sau ale Republicii Moldova. În același timp a dovedit o comprehensiune deosebită pentru aspirațiile științifice ale colegilor basarabeni, cu prioritate ale celor tineri, cărora le-a tipărit mai multe volume, într-o perioadă în care posibilitățile de valorificare editorială la Chișinău erau drastic limitate. Între lucrările cercetătorilor din Basarabia preluate de Editura Istros a Muzeului Brăilei merită o mențiune aparte marea sinteză de istorie românească și cele două volume de istorie ilustrată a românilor, datorate reputatului savant Ion Țurcanu, care, pentru a putea accede spre un standard înalt de exigență grafică, au necesitat un pregnant efort financiar, neasumat de nici o altă casă editorială din țară.

Rămânând în același perimetru problematic, vom aminti și inițiativa directorului Muzeului Brăilei de a institui o serie destinată valorificării tezelor de doctorat, serie de care au beneficiat în chip firesc în primul rând tinerii cercetători, provenind din diferite centre universitare românești: București, Iași, Galați, Chișinău etc. Chiar dacă cei care au colaborat la respectiva serie au fost în majoritate autori fără o extinsă experiență profesională, lucrările selectate pentru publicare reflectă un nivel științific ridicat, câtorva dintre ele decernându-li-se premiul Academiei Române, ceea ce dovedește că demersul colegului brăilean și-a probat oportunitatea. Editura Istros a tipărit, totodată, alte numeroase lucrări de valoare, asumându-și un program laborios în domeniul istoriei, arheologiei, filologiei și artei, reliefând în esență o autentică politică culturală cu reverberații la scară națională. Cele două publicații periodice ale Muzeului – *Istros* și *Analele Brăilei* – reflectă panorama căutărilor științifice ale colaboratorilor săi și voința de autodepășire, perceptibilă în sporirea nivelului lor calitativ de la număr la număr.

Dacă vizibilitatea Muzeului Brăilei în afara spațiului municipal se realizează în mare parte prin intermediul Editurii Istros, în circumferința urbană aportul său esențial pe plan cultural și științific se exprimă prin calitatea colecțiilor permanente ale unității muzeale în discuție și prin ecoul la marele public al expozițiilor temporare, în toate aceste întreprinderi directorul instituției asumându-și un rol preeminent, prin inventivitate, prin impunerea unei strategii adecvate de lucru și prin mobilizarea și solidarizarea membrilor colectivului. În perioada directoratului său, patrimoniul muzeului s-a îmbogățit substanțial atât prin exponate arheologice aferente preistoriei și evului mediu, cât și prin piese de factură diversă realizate în perioada modernă și contemporană, care oglindesc traseul evolutiv al unui oraș dunărean cu învederată personalitate. Totodată, prin eforturi tenace, implicând susceptibilizarea autorităților locale, profesorul Ionel Căndea a reușit să achiziționeze pentru muzeu, de la diferiți colecționari particulari, loturi de mii de documente medievale și din epoca modernă de inestimabilă valoare, în cea mai mare parte inedite, a căror publicare – așteptată cu viu interes de specialiști – necesită abilități deosebite în domeniul paleografiei, calitate pe care medievistul brăilean a făcut dovada că o posedă din plin.

Atribuțiile manageriale epuizante și într-un fel frustrante i-au răpit colegului nostru timp îmbelșugat și consum de energie în detrimentul muncii cărturărești. Cu bună știință acesta a etalat altruism în beneficiul colegilor și al instituției pe care o conduce de peste două decenii, propulsând Muzeul Brăilei printre instituțiile de elită din țară cu profil similar, ceea ce a dobândit și recunoașterea forurilor administrative centrale, de vreme ce a fost cooptat în diverse organisme profesionale la nivel național și i s-au decernat mai multe premii și medalii. Pe de altă parte, prețuirea colegilor s-a evidențiat în mod comprehensibil prin colaborarea la un admirabil volum omagial – coordonat de Valeriu Sîrbu și Cristian Luca și prefațat de Înaltpreasfințitul Casian, arhiepiscopul Dunării de Jos –, care i s-a dedicat în urmă cu doi ani, cu prilejul unui marcant moment biografic.

Un alt palier în care profesorul Ionel Căndea și-a reliefat disponibilitățile intelectuale privește activitatea didactică desfășurată episodic la Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din Pitești și în chip peren în cadrul Facultății de Istorie și Filozofie a Universității „Dunării de Jos”, unde a susținut cursuri și seminarii cu tematică variată și unde a primit dreptul de a conduce teze de doctorat.

În ceea ce privește raporturile sale de colaborare cu instituțiile academice și universitare din Iași, acestea datează din primii ani de după revoluție, când își pregătea doctoratul în cadrul Facultății de Istorie a Universității „Al. I. Cuza”, prilej de a stabili conexiuni profesionale cu mulți cercetători ai Institutului de Arheologie din capitala Moldovei. Acestea s-au materializat prin cooperarea la diferite manifestări științifice, pe șantierul arheologic, ca și pe plan editorial, fiind concepute în comun proiecte vizând elaborarea mai multor publicații, care aveau să dobândească în timp o bună receptare în lumea savantă din țară – inclusiv la nivelul conducerii Academiei Române – și de dincolo de hotare. Ne mulțumim să menționăm în acest sens colaborarea Institutului de Arheologie și a Muzeului Brăilei pentru coeditarea lucrărilor unor renumiți autori străini în cadrul colecției *Florilegium magistrorum historiae archaeologiaeque Antiquitatis et Medii Aevi*.

Pentru întregirea succintului medalion pe care îl dedicăm colegului brăilean se cuvin notificate și alesele sale trăsături umane: modestia, generozitatea, altruismul și onestitatea exemplară, din ce în ce mai rare într-o societate frământată și debusolată, lipsită de contururi limpezi, adesea amorfă față de dezideratele spiritualității și incapabilă să depășească marasmul moral și distorsiunea valorilor.

Cooptarea sa între membrii de onoare ai Institutului de Arheologie al Filialei Iași a Academiei Române reprezintă o firească și legitimă recunoaștere a realizărilor sale marcante pe plan științific, derulate sub semnul

depășirii de sine, și totodată o apreciere pentru modul exemplar în care a înțeles să vertebreze constant și fructuos, pe multiple planuri, cooperarea cu colectivul Institutului, o colaborare pe care o dorim reiterată și amplificată în anii următori. Încheiem urându-i colegului nostru mult succes în ceea ce întreprinde în domeniul profesional, ca și în viața privată.

VICTOR SPINEI

**PROFESORUL UNIV. DR. IONEL CÂNDEA
„MEMBRU DE ONOARE” AL INSTITUTULUI DE ARHEOLOGIE IAȘI**

Domnul Ionel Cândea s-a născut la 25 februarie 1949, la Măcin, fostul *Arrubium*, pe Dunăre, în județul Tulcea. Aici își petrece copilăria până când familia se mută la Brăila, unde urmează cursurile *Liceului Nr. 3*, astăzi „N. Iorga”. Ulterior frecventează cursurile Facultății de Istorie din București, între 1968–1972. În timpul facultății se specializează în Arhivistică, sub îndrumarea regretatului profesor Gheorghe Ionescu, căruia i-a purtat o stimă și respect deosebit, iar, în ultima vreme, i-a publicat manuscrisele cu multă abnegație și interes.

Din 1975 și până în prezent activează la *Muzeul Brăilei*, după ce a profesat ca și cadru didactic în învățământul preuniversitar brăilean, în anii 1967–1968. La acesată instituție a fost, pe rând, până astăzi: muzeograf (1975–1989), și din 1989 director până în prezent. Printr-o muncă asiduă și cu o tenacitate de invidiat, dotat cu o perseverență ce uneori i-a adus și probleme de sănătate, Ionel Cândea a activat, în paralel, în mai multe domenii legate de: istorie-arheologie, arhivistică, munca la catedră, cultură și implicațiile ei sociale.

Prin formație, fiind interesat de aspecte ale istoriei Evului Mediu și epocii moderne în Țările române, a militat pentru cunoașterea ținuturilor brăilene de la Dunăre și Câmpia Română efectuând săpături arheologice în aproximativ 23 de puncte situate în județul și municipiul Brăila. Dintre acestea menționăm câteva de răsunet: 1) săpăturile de la Mănăstirea Măxineni, așezământ religios-cultural din vremea lui Matei Basarab, între 1976–1991, încheiate cu o monografie bine primită de lumea științifică; 2) săpăturile de la Cetatea Albă (Akerman, Belgorod Dnestrovski, astăzi în Ucraina) și Orheiul Vechi (în Rep. Moldova) între 1997–1999; 3) din 2006 până în prezent conduce săpăturile de la *Cetatea Turnu* (județul Teleorman) fost sediu de raia turcească, precum Brăila în evul mediu.

Permanent s-a implicat în săpăturile de salvare din municipiul Brăila, care s-au desfășurat ani la rând datorită lucrărilor gospodărești-edilitare, moderne. Cu această ocazie a efectuat observații stratigrafice și planimetrice legate de fosta cetate otomană, vechile construcții eclesiastice (*Mitropolia Proilavei*) și unele necropole medievale timpurii situate în zona Parcului Central al orașului „Grădina- Mare” etc.

Ca muzeograf și diriguitor al Muzeului Brăilei a activat intens pentru refacerea și modernizarea sau reactualizarea periodică a expoziției de bază, ca și a refacerii și extinderii clădirilor Muzeului, reușind să preia controlul, spre binele urbei, asupra unor clădiri vechi din oraș pe care le-a transformat în puncte de interes muzeal și istoric. (Secțiunile de Etnografie, Literatură etc.)

Este coautor și autor al unor publicații legate de istoricul orașului Brăila, continuând interesul și munca de cercetare începută de N. Iorga și C. C. Giurescu. Este unul dintre susținătorii *Festivalului cultural dedicat Zilelor municipiului Brăila* (din 1993–„*Brăila 625*”), a susținut reluarea revistei culturale zonale *Analele Brăilei* și este cofondator al prestigioasei *Edituri Istros* a Muzeului Brăilei care are sigla aplicată pe un număr de aproximativ 200 de titluri de carte. A continuat, până în ziua de astăzi, editarea revistei Muzeului, *Istros*, cu o apariție demnă de invidiat ca frecvență temporară și cu seriozitate critică. A militat continuu și s-a luptat cu vicisitudinile momentelor evoluției istorice a orașului, după Revoluție, pentru salvarea vechilor clădiri istorice din orașul secolelor XIX și XX și se poate spune că lui și colectivului de muzeografi pe care îl conduce le aparține meritul de a reuși să includă pe listele de monumente arhitectonice și istorice numeroase clădiri care fac deliciul privitorilor avizați și turiștilor ce vizitează Brăila de astăzi. A organizat, prin muzeu, diferite manifestări culturale, simpozioane, întruniri științifice, mese rotunde etc. pe teme de o diversitate laudabilă (numismatică, arheologie, arheologie funerară, sesiuni de rapoarte în arheologie, expoziții de artă clasică și modernă sau serie de expuneri și conferințe susținute de diferite personalități).

Ionel Cândea a susținut doctoratul la Iași, sub conducerea prof. univ. dr. Victor Spinei, membru corespondent al Academiei Române, în 1996, cu tema: *Evoluția așezării medievale Brăila și a ținutului înconjurător din*

secolul X până la constituirea raialei, lucrare tipărită în același an la Editura *Istros* și premiată în 1997 cu premiul „Dimitrie Onciul” al Academiei Române. O altă latură a strădaniilor domnului I. Căndea este activitatea sa în domeniul învățământului universitar la „Universitatea Dunărea de Jos”, unde a fost conferențiar și profesor la Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie din Galați, ca și la Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din Pitești, fiind și prodecan la Facultatea de Istorie din Galați.

Printre alte merite și realizări, menționăm, pe scurt: manager de proiect în unele programe cultural-etnice (cu „Comunitatea Elenă”), expert în cercetări arheologice, bunuri arheologice și istorico-documentare, la Ministerul Cultelor și Patrimoniului Cultural Național, ca și la Ministerul Culturii și Cultelor. Printre alte abilități ale domnului I. Căndea menționez cunoștințele de limbă italiană, franceză și rusă ca și folosirea calculatorului, iar ca o pasiune de tinerețe amintesc studiile de vioară făcute tot la Brăila în anii 60 ai secolului trecut.

Nu în ultimul rând țin să atrag atenția asupra sprijinului permanent și de neuitat pe care domnul I. Căndea l-a avut din partea familiei și, în mod special, din partea regretatei sale consoarte d-na Michaela Cristiana Căndea, de la al cărei deces nefericit (în 2009) s-a scurs deja mai bine de un an. A fost o soție care, pe cât de mult l-a ajutat, pe atât a fost de discretă și înțelegătoare.

E demn de reținut și menționat sprijinul, deloc neglijabil, pe care domnul Căndea l-a primit constant de la colectivul de talenți muzeografi, cercetători sau angajați ai Muzeului Brăilei, oameni de vârste diferite și preocupări diverse, care însă au înțeles că prin comunitatea de idei și acțiune vor putea să ridice prestigiul instituției unde activează sub îndrumarea celui care este *directorul* I. Căndea.

Unii dintre colegii și prietenii săi brăileni se află azi aici, la Iași, în această sală, alături de noi, spre a lua parte la acest moment festiv, le mulțumim...

Consiliul Științific al Institutului de Arheologie Iași al Academiei Române a considerat cu temei acordarea titlului de „Membru de Onoare” al Institutului nostru domnului Ionel Căndea, profesor universitar doctor și director al Muzeului Brăilei. Considerentele pe care se sprijină această decizie își au originea atât în prodigioasa activitate a noului „Membru de Onoare” al Institutului, cât și, nu în ultimul rând în excelenta colaborare în plan științific și editorial între cele două instituții, colaborare pe care domnia sa a sprijinit-o cu competență și bună credință.

Îi urăm sănătate și putere de muncă.

COSTEL CHIRIAC

IONEL CÂNDEA – REPERE BIOGRAFICE

„Uneori, destinul unui om este legat de o instituție, iar în evoluția acesteia se imprimă pecetea acelui om”: era o constatare pe care o făceam despre colegul Ionel Căndea, acum mai bine de zece ani, iar ea și-a dovedit, în continuare, valabilitatea. Afirmație care are o solidă fundamentare întrucât se bazează pe o profundă cunoaștere a omului și a instituției: din 1970 am fost colegi de facultate, iar din 1975 suntem împreună la Muzeul Brăilei.

Născut la 25 februarie 1949, la Măcin, anticul *Arrubium*, student al Facultății de Istorie din București (1968–1972), doctor în științe istorice al Universității „Al. I. Cuza” Iași (1996), director al Muzeului Brăilei (din 1989), profesor și conducător de doctorate la Facultatea de Istorie și Filosofie a Universității „Dunărea de Jos” din Galați; acestea ar fi principalele repere ale biografiei și carierei lui Ionel Căndea. S-a remarcat pe multiple planuri, dintre care doresc să evidențiez pe cele de cercetător, director, profesor și fondator. Deși a abordat diverse aspecte ale arheologiei și istoriei medievale, preocupările sale cardinale, dar și realizările, se leagă, totuși, de două situri importante: Mănăstirea Măxineni și orașul Brăila, pe care a avut norocul să le vadă împlinite din punct de vedere științific și cultural. Cercetările de la Mănăstirea Măxineni, desfășurate între 1976–1991, și, apoi, reluate din 2008, s-au finalizat atât printr-o monografie, apărută în 1996, cât și prin contribuția importantă la restaurarea monumentului, acum aproape finalizată. De asemenea, cercetările din vatra medievală a orașului Brăila, începute în 1986, s-au încheiat printr-o altă monografie, apărută în 1995, care a primit Premiul „Dimitrie Onciul” al Academiei Române. În același timp, datele noi, obținute prin săpături și o cunoaștere profundă a documentelor, i-au permis puncte noi, valoroase, despre evoluția acestui important oraș de la Dunăre în epocile medievală și modernă. Alte monumente importante unde a efectuat cercetări arheologice sunt Cetatea Turnu, jud. Teleorman (2006–2009), și Cetatea Albă – Bel’gorod Dnestrovski (1997–1998), pe malul Nistrului, acum în Ucraina.

Ca director al Muzeului Brăilei a contribuit, esențial, la propășirea și afirmarea instituției, devenită un important centru științific și cultural, cu realizări notabile, nu numai în țară, dar și în străinătate. A realizat rostul important al instituționalizării unor manifestări culturale zonale, așa cum este Ziua municipiului Brăila – 20 ianuarie (din 1993), al retipăririi și continuării unor reviste regionale de cultură („Analele Brăilei”), al fondării Editurii „Istros” a Muzeului Brăilei, unde s-au tipărit deja peste 200 de titluri, unele din ele primind premiile Academiei Române. Toate acestea dovedesc implicarea, cu abnegație și pasiune, în viața cetății Brăilei, care l-a recompensat, printre altele, cu titlul de Cetățean de onoare (2002).

S-a implicat și în învățământul superior, urcând, rând pe rând, treptele afirmării, până la rangul de profesor universitar și conducător de doctorate, la Facultatea de istorie și filozofie a Universității „Dunărea de Jos” din Galați.

Activitatea de valorificare științifică s-a materializat prin numeroase comunicări, la manifestări din țară sau străinătate, prin publicarea a 6 volume (două în colaborare) și 96 de studii și articole, prin editarea sau îngrijirea pentru tipar a 22 de lucrări valoroase. Toate acestea evidențiază abilități deosebite în cercetare și un efort îndelungat, dar cu rezultate notabile. Și-a manifestat mereu recunoștința – o calitate tot mai rară astăzi – pentru cei care i-au fost dascăli ori i-au îndrumat primii pași în arheologie, între care amintim pe Gheorghe T. Ionescu, Nicolae Harțușche, Florian Anastasiu și Petre Diaconu.

Competența și rezultatele deosebite obținute i-au fost recunoscute atât prin cooptarea sau coordonarea unor comisii de specialitate, cât și prin atribuirea unor premii ori distincții. Dintre acestea amintim Premiul „Dimitrie Onciul” al Academiei Române (1997) și Ordinul „Meritul Cultural”, în grad de ofițer, acordat de Președintele României (2004); este, apoi, membru în Comisia pentru Istoria Orașelor (din 1992), membru (din 2000) și Președinte (2005–2009) al Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor, membru al Comisiei Naționale a României pentru UNESCO (din 2008).

VALERIU SÎRBU

CUVÂNT DE RĂSPUNS

*Stimate Domnule Prof. dr. Victor Spinei,
Membru corespondent al Academiei Române,
Director al Institutului de Arheologie din Iași
Onorați membri ai Consiliului Științific al Institutului,
Dragi colegi, doamnelor, domnișoarelor și domnilor,*

Pentru mine, ziua de 24 februarie 2011 va rămâne, cu siguranță, una din cele mai frumoase din toată viața mea. În același timp, mă grăbesc să adaug: ea este o zi deosebită și încărcată de semnificații pentru Muzeul Brăilei și, desigur, pentru Brăila.

Dacă astăzi mă aflu în situația atât de plăcută de a primi titlul de Membru de onoare al Institutului de Arheologie din Iași al Academiei Române, faptul îl datorez întâi de toate Brăilei și Muzeului ei. Apoi, rând pe rând trebuie să vorbesc despre profesorii mei. Pentru liceu este necesar să-l amintesc pe Nicolae Harțușche, cel care a început în 1955 săpăturile de la Brăilița, iar în anii 1963–1967 mă îndemna să optez pentru istorie și arheologie.

Am urmat cursurile Facultății de Istorie din București la îndemnul său, într-o epocă fastă – mai ales pentru profesorii din vechea gardă ce încă predau: Ion Nestor, Emil Condurachi, Dumitru Tudor, Achim Popescu, Dionisie Pippidi, Aurelian Sacerdoțeanu, Damian Bogdan, Gh. T. Ionescu, Mihail Berza, Mihail Guboglu, Radu Manolescu. Fără să-l fi avut dascăl la vreo materie – l-am auzit pe Constantin C. Giurescu, în sala 1 a corpului din str. Edgar Quinet, povestind în 1969 periplul său în universitățile din Statele Unite, unde conferențiasse, după spusele gazdelor sale, ca „cel mai mare istoric al românilor în viață”. Toți asistenții acelei vremi sunt astăzi venerabili profesori ai Universității din Capitala țării și este suficient să-l amintesc aici pe reputatul turcolog, prof. Mihai Maxim, liderul studiilor în acest domeniu de la noi, cu obârșii moldave. Cu domnia sa avem o frumoasă colaborare de peste zece ani. Totodată, colegi mai mari sau mai mici, au performat în anii ce au venit și amintesc aici pe Andrei Pippidi, Ștefan Andreescu și Anca Popescu.

Sub astfel de auspicii, când doar volumele IX și X din sinteza lui Nicolae Iorga despre *Istoria Românilor* se mai aflau la fondul special, credeam că voi ajunge repede în cercetare. Dar nu a fost așa. Între 1972–1975

mi-am făcut datoria de dascăl de istorie la Școala generală Cireșu din jud. Brăila, care îmi amintește de trei lucruri: o navetă istovitoare, periegeze până la Scărlătești, cu bune rezultate, dar și însemnările culese de pe cărțile vechi ale bisericii din sat (publicate mai târziu în anii 1979–1981).

La stăruințele prof. Nicolae Harțuche, după multe peripeții, am fost transferat la Muzeul Brăilei, ca muzeograf pentru secția medie, modernă și contemporană. Muzeul îl știam din anii de liceu și apoi din 1968, când a căpătat o haină nouă datorită celor șase secole de existență documentară sigură a Brăilei, sărbătorite cu multă însuflețire și având drept corolar strângerea tuturor celorlalte muzee (secții) sub egida celui de istorie-arheologie.

La 1 septembrie 1975, deci cu peste 35 de ani în urmă, am găsit instituția muzeală brăileană într-un evident progres, ce avea să fie întrerupt, într-un anume fel, de cutremurul din 4 martie 1977. Din 1976 am început cercetările arheologice la ruinele mănăstirii de la Măxineni, și ele întrerupte, doar în 1977, din pricina arătată mai sus. Trebuie să spun că felul în care am fost primit și libertatea totală de mișcare din partea directorului Florian Anastasiu mi-au dat posibilitatea de a cunoaște cât mai mult și mai bine istoria fabulosului oraș Brăila.

Am aflat de Programul *Analelor Brăilei*, întocmit în 1929 de Gh. T. Marinescu, un inginer de modă veche, care s-a stins în 1986 la București, adică acum un sfert de veac, și căruia brăilenii îi datorează atât de mult în plan cultural. Monografia lui Constantin C. Giurescu despre orașul Brăila și colecția „Analelor Brăilei” (1929–1940), alături de contribuțiile lui Nicolae Harțuche, reprezentau singurele date concrete privind trecutul istoric al orașului.

La două luni diferență de la venirea mea, la 1 noiembrie 1975, la Muzeul Brăilei mi s-a alăturat, la recomandarea neuitatului Petre Diaconu, colegul și prietenul Valeriu Sîrbu, cu care aveam să împart activitatea în cadrul unui colectiv destul de redus numeric. La Muzeul Brăilei am cunoscut tot atunci pe doi din liceenii pasionați de istorie și arheologie, Costel Chiriac și Octavian Bounegru, stabiliți acum la Iași ca slujitori ai muzei Clio.

Astfel, între 1975 și 1989 principalele realizări au fost pentru mine *cercetările arheologice de la Măxineni, începerea celor din Brăila sub conducerea lui Petre Diaconu* (vatra medievală) și *întocmirea expoziției de bază pentru secția medie modernă și contemporană a Muzeului Brăilei* cu previzionări și vizionări, după tipicul vremii, în prezența „corifeilor” Ilie Ceaușescu, Ion Ardeleanu, Tamara Dobrin. Ea a fost inaugurată în 1985.

În aprilie 1989 am fost numit directorul instituției muzeale, iar în 10 ianuarie 1990 am fost reconfirmat – în „chip revoluționar” – prin votul unanim al celor 32 de membri ai colectivului. Astfel, prin ordinul ministrului Andrei Pleșu, din mai 1990, am rămas directorul Muzeului Brăilei. Tot în 1990 ni s-a alăturat la Muzeul Brăilei colegul Zamfir Bălan, care a avut un aport substanțial în raporturile noastre cu Iașii mediului universitar. Este suficient să evoc două nume: prof. Dumitru Irimia și prof. Nicolae Crețu.

Prestația mea, omagiată astăzi într-un chip atât de mișcător, pleacă și *de la încercarea de a impune cercetarea științifică drept componentă esențială a activității de muzeu*. Nu a fost ușor, mai ales sub raport legislativ, iar drumul a fost lung, anevoios și nici astăzi încheiat, deși avem o *lege a muzeelor* la care am lucrat efectiv în cadrul Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor.

După 1990 am încercat pe baza Programului *Analelor Brăilei*, care viza trei lucruri esențiale: *o revistă de cultură regională, un Muzeu al Brăilei și un Institut al Dunării*, să alcătuiesc un colectiv în acord cu aceste obiective deloc ușoare.

Beneficiind de ajutorul Institutului de Arheologie din Iași, *căruia brăilenii vor trebui să-i fie veșnic recunoscători*, am reușit să obținem titlul de doctor – noi cei din generația veche, – iar apoi, fără ezitare, am convins pe colegii tineri să abordeze o atitudine similară, tot aici la Institutul de Arheologie din Iași. Trebuie să menționez căldura și încrederea cu care am fost primiți aici de reputați specialiști, precum profesorul Dan Gh. Teodor, directorul de atunci al Institutului, profesorul Victor Spinei, cel care astăzi se află în fruntea lui, „provocând” evenimentul de cinstire nu doar a mea, și țin să subliniez acest lucru, ci a întregului colectiv al muzeului brăilean. Li se adaugă membri sau colaboratori ai Institutului: domnii Ion Ioniță, Nicolae Ursulescu, Silviu Sanie, Virgil Mihailescu-Bîrliba, Costel Chiriac, Victor Cojocaru și doamna Silvia Teodor.

Ulterior, colaborarea cu Institutul de Arheologie din Iași a lărgit orizontul cercetărilor noastre chiar dincolo de fruntarii (Cetatea Albă) și am avut onoarea de a sta alături de cei pomeniți mai sus, dar și de acad. Mircea Petrescu-Dîmbovița, în Comisia mixtă româno-ucraineană de istorie, la sfârșitul anilor '90. Colaborarea în plan științific a muzeului nostru nu s-a limitat doar la Institutul de Arheologie din Iași. Am colaborat câțiva ani cu succes și cu cel de Tracologie, precum și cu Institutul de Istorie „N. Iorga”, ambele din București.

Este locul să amintesc aici angajamentul nostru la Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, grație sprijinului venit din partea regretatului prof. Vasile Lica.

Dacă există un fapt cu care Muzeul Brăilei se diferențiază în domeniul activităților specifice, în plan național, acesta poate fi considerat, credem noi, *demersul editorial*.

Înainte de a mulțumi în chip special spațiului cultural al Iașilor pentru influența atât de binefăcătoare și fecundă asupra activității noastre, a Muzeului Brăilei, vă rog să îmi dați voie să o amintesc pe soția mea Michaela Cristiana Cândea, de a cărei înțelegere am beneficiat din plin în tot ceea ce am întreprins până de curând.

În sfârșit, doresc să exprim aici întreaga mea recunoștință și gratitudine, precum și respectul deosebit pe care îl port prof. Victor Spinei, personalitate de primă mărime a mediului academic și universitar al Iașilor, de susținerea căruia am beneficiat neîntrerupt de peste două decenii.

Mulțumesc, încă odată, tuturor celor ce au hotărât acordarea acestei cinstiti către mine, implicit Muzeului Brăilei, dar și orașului inconfundabil de la Dunărea de Jos, care a fost, este și va rămâne – Brăila.

*

Omagierea, deopotrivă a mea și a Muzeului Brăilei, are loc la împlinirea chiar în aceste zile a 530 de ani de la atestarea județului Brăila ca unitate administrativă a Țării Românești, prin scrisoarea lui Ștefan cel Mare din 1481, martie 15 („din jos de Vaslui”), trimisă „tuturor brăilenilor, mari și mici, boieri, judeci și judecători din tot ținutul Brăilei”. Tot în 2011 se vor împlini, la 23 august, 130 de ani de la întemeierea Muzeului Brăilei prin Decretul Regal nr. 2134, emis de Carol I la Castelul Peleş, în 1881. O a treia sărbătoare pentru Brăila și muzeul ei o reprezintă evenimentul legat de împlinirea a trei veacuri de la apariția primei cărți despre istoria orașului, la Hamburg, în 1711, conținând raportul generalului Rönne în legătură cu asediul Brăilei și eliberarea ei în iulie, același an.

IONEL CÂNDEA